

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut politologických studií

Katedra politologie

Kristína Vetráková

**Úspěšnost' saudskoarabských
protiteroristických opatření v komparácii
s protiteroristickými opatreniami Alžírska**

Bakalářská práce

Praha 2015

Autor práce: **Kristína Vetráková**

Vedoucí práce: **Mgr. et M.A. Jan Charvát Ph.D.**

Rok obhajoby: **2015**

Bibliografický záznam

VETRÁKOVÁ, Kristína. Úspešnosť saúdskoarabských protiteroristických opatrení v komparácii s protiteroristickými opatreniami Alžírsku. Praha, 2015. 40s. Bakalárska práca (Bc.) Univerzita Karlova, Fakulta sociálnych vied, Institut politologických štúdií. Katedra politologie. Vedoucí bakalárskej práce Mgr. et M.A. Jan Charvát Ph.D.

Abstrakt

Téma predkladanej práce je zaujímavá najmä z hľadiska zavedenia protiteroristických opatrení v krajinách, ktoré sa považujú práve za „kolisky terorizmu“. Tak ako v Saudskej Arábii, tak aj v Alžírsku boli prijaté tvrdé a mäkké opatrenia proti nebezpečnej globálnej hrozbe súčasnosti, terorizmu. Mojim cieľom je preto komparáciou daných druhov opatrení oboch krajín priblížiť, ktoré z implementovaných opatrení mali v praxi väčšiu úspešnosť. Predložená práca bude spracovaná ako komparatívna štúdia.

Úvodná časť práce vymedzí pojem terorizmus ako taký a priblíži tiež pre prácu relevantný náboženský terorizmus. Nasledovať bude načrtnutie pomerov spojených so vznikom terorizmu v Saudskej Arábii a v Alžírsku. Taktiež sa pokúsím priblížiť chápanie pojmu terorizmus v krajinnom kontexte.

Nosnou časťou bakalárskej práce bude práve jadro pozostávajúce zo skúmania vládnych protiteroristických opatrení, t.j. rehabilitačných programov, udeľovaných amnestií, konfrontácií a vojenských či policajných represíí v oboch krajinách.

Záverečná kapitola obsiahne výsledky pozorovania, kde kvantitatívne a kvalitatívne zhodnotím počet „napravených“ teroristov na základe spracovania dostupných zdrojov. Táto časť práce poskytne odpoveď na hlavnú výskumnú otázku, či boli v praxi na základe doložených dokumentov v krajinách úspešnejšie „mäkké“, alebo „tvrdé“ protiteroristické opatrenia.

Abstract

The thesis is focusing on terrorism, which is an issue of global significance. Two Muslim countries, Saudi Arabia and Algeria have adopted counterterrorism measures in order to prevent the spread of this global threat. The aim of the thesis is to find out whether practicing ‘soft’ or practicing ‘hard’ counterterrorism measures are

more successful.

The first part contains of a brief introduction and introduces the theoretical basis, the term terrorism and its form, religious terrorism. Because both of the countries are Muslim, the role of religion, especially Islam, has great impact on the success rate of the adopted measures.

The focus point of the bachelor thesis will be the research question, dealing with both the 'soft' and 'hard' measures, is handling with adopted programs and furthermore with the military repressions used against terrorist in Saudi Arabia and Algeria.

The final part will summarize the preceding chapters, give a percentage of rehabilitated terrorists and will discuss main research question.

Klíčové slová

terorizmus, boj proti terorizmu, Saudská Arábia, Alžírsko, mäkké opatrenia, tvrdé opatrenia, Islam, teroristi, úspešnosť

Keywords

Saudi Arabia, counterterrorism, „soft“ approach, terrorism, rehabilitation, reforms, Islam

Rozsah práce: 87 076 znakov s medzerami, 40s.

Prehlásenie

1. Prehlasujem, že som predkladanú prácu spracovala samostatne na základe svojich vedomostí a s použitím uvedenej literatúry a prameňov.
2. Prehlasujem, že práca nebola využitá k získaniu iného titulu.
3. Súhlasím s tým, aby práca bola sprístupnená pre ďalšie študijné a výskumné účely.

V Prahe dňa

Kristína Vetráková

Pod'akovanie

Touto cestou využívam príležitosť vyjadriť pod'akovanie svojmu vedúcemu bakalárskej práce Mgr. et M.A. Janovi Charvátovi Ph.D., za pomoc, ochotu, cenné rady, citlivé vedenie a usmerňovanie pri vypracovaní bakalárskej práce.

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut politologických studií

Katedra politologie

***Úspěšnost saudskoarabských protiteroristických
opatření v komparácii s protiteroristickými
opatřeními Alžírsko.***

PROJEKT BAKALÁRSKEJ PRÁCE

Autor: Kristína Vetráková
Obor a ročník: Politologie a mezinárodní vztahy, 1.roč.
Akademický rok: 2012/2013
Vedúci práce: Mgr. et M.A. Jan Charvát Ph.D.
Dátum odovzdania: LS, máj 2013

VOLBA TÉMY

Vo svojej bakalárskej práci by som sa chcela venovať téme, ktorá v českom, respektíve slovenskom prostredí nie je dostatočne zmapovaná, a ktorá ma nesmierne zaujala. Tému saudskoarabských a alžírskych protiteroristických opatrení som si vybrala najmä kvôli faktu, že práve Saudská Arábia sa považuje za kolísku terorizmu a Alžírsko sa z časti snaží implementovať postupy zavádzané saudskoarabskou vládou. Práve táto skutočnosť sa mi javí ako zaujímavá z hľadiska komparácie úspešnosti zavedených programov v dvoch geograficky odlišných, no nábožensky príbuzných regiónoch. Nakoľko obe krajiny prijali sériu tvrdých, tzv. „hard measures“ a sériu mäkkých, tzv. „soft measures“, pokladám výber týchto dvoch krajín ako predmetu komparácie za relevantný. Tvrdé opatrenia reprezentované vojenskými či policajnými zásahmi boli zavedené v oboch krajinách. Mäkké opatrenia súvisiace, či už v prípade Saudskej Arábie s rehabilitačným programom PRAC, zahŕňajúc rehabilitáciu, prevenciu a ozdravovanie myšlienok pôvodných teroristov po prepustení z väzenia, alebo alžírске udeľovanie amnestií, či konfrontácia náboženských a ideologických skupín Salafijstov sa javia ako účinné prevenčné prostriedky v boji proti terorizmu. Nakoľko je terorizmus chápaný ako jeden z hlavných zdrojov globálnej bezpečnostnej hrozby, je nevyhnutné zachytiť známky extrémizmu už v rannej podobe. Prijatím takýchto stratégií sa jeho rozvoju dá aspoň čiastočne zabrániť.

CIEĽ PRÁCE

Cieľom mojej práce je analyzovať úspešnosť protiteroristických opatrení prijatých Saudskou Arábiou a Alžírskom. Komparáciou úspešnosti „hard measures“ a „soft measures“ oboch krajín sa budem snažiť k poskytnutiu výsledku ktorý zodpovie otázku týkajúcu sa faktu, či boli v praxi úspešnejšie „mäkké“, alebo „tvrdé“ opatrenia. Na základe stručného historického kontextu sa tiež pokúsim objasniť, prečo vlády vlastne prijali protiteroristické opatrenia, aké jednotlivé programy a opatrenia boli prijaté v rámci oboch kategórií a zosumarizujem ich úspešnosť. Taktiež spomeniem

rolu náboženstva v jednotlivých krajinách, ktoré je neodmysliteľné spojené s terorizmom v týchto moslimských krajinách.

VÝSKUMNÉ OTÁZKY

Za hlavnú výskumnú otázku mojej práce pokladám otázku týkajúcu sa úspešnosti mäkkých a tvrdých protiteroristických opatrení. Boli v praxi na základe doložených dokumentov úspešnejšie v krajine „mäkké“ alebo „tvrdé“ protiteroristické opatrenia? Je pravdou že práve mäkké opatrenia sú v Saudskej Arábii predominantnejšie? Jedným z hlavných rozporov je odpoveď na otázku, či sú prijaté opatrenia perspektívne a majú uplatnenie aj v budúcnosti. Preto by som sa chcela pokúsiť analyzovať ich prípadnú relevantnosť v nasledujúcom období. Ako zdroj prípadnej neúspešnosti zavedených opatrení môže byť chybné odlíšenie terorizmu od deviácie, ktorá je často skloňovaným pojmom týkajúcim sa prejavov terorizmu v daných krajinách. Stojí za čiastočným neúspechom prijatých opatrení nesprávna definícia terorizmu a jeho odlíšenia od deviácie v daných krajinách? Nepochybne dôležitou otázkou je rola náboženstva v moslimských krajinách. Predpokladám, že rola islamu v Alžírsku bude o niečo výraznejšia ako v Saudskej Arábii poznačenej fundamentálnym wahhabizmom, ale aj kritikou voči prozápadne orientovanej politike.

ŠTRUKTÚRA PRÁCE

V úvodnej kapitole sa budem venovať stručnému vymedzeniu teoretického základu mojej práce, t.j. pojmu „terorizmus“. Budem sa venovať najmä vymedzeniu náboženského terorizmu, ktorý je z hľadiska zvolenej témy pre moju prácu najrelevantnejší. Nasledovať bude načrtnutie pomerov v Saudskej Arábii a Alžírsku, ktoré sú neodmysliteľne spojené s vývojom extrémizmu/terorizmu v týchto oblastiach a taktiež spomeniem chápanie pojmu terorizmus v krajinnom kontexte, nakoľko práve odlíšenie terorizmu od deviácie spôsobuje veľké problémy.

Jadrom mojej práce bude aplikácia vládných „mäkkých“ a „tvrdých“ protiteroristických opatrení, kde sa pokúsím zosumarizovať radu programov a opatrení zavádzaných naprieč oboma krajinami.

Záverečná kapitola práce bude obsahovať zhodnotenie úspešnosti daných programov, poskytne výsledky daných opatrení, ich vnímanie verejnosťou a zhodnotí perspektívu daných opatrení do budúcnosti.

Záver práce bude zhrnutím už uvedených výsledkov úspešnosti, t.j. poskytne stručnú sumarizáciu odpovede na hlavnú výskumnú otázku: Boli v praxi na základe doložených dokumentov v krajine úspešnejšie „mäkké“ alebo „tvrdé“ protiteroristické opatrenia?

METODOLÓGIA

Na základe voľby témy, ktorá zahŕňa komparáciu protiteroristických opatrení dvoch krajín, prácu možno chápať ako komparatívnu štúdiu. Kvantitatívne, ale aj kvalitatívne sa pokúsím doložiť odpoveď na hlavnú výskumnú otázku, t.j. na úspešnosť prijatých opatrení v Saudskej Arábii a Alžírsku. V práci využijem metódy, ktoré sú typické pre komparatívnu štúdiu, t.j. v mojom prípade Millovu metódu súladu, nakoľko nezávislé premenné ako „tvrdé“ či „mäkké“ protiopatrenia v oboch krajinách budú mať vplyv na závislú premennú, ktorá bude v mojom prípade už spomínaná približná percentuálne vyjadrená úspešnosť. Odpovede na ostatné otázky sa pokúsím doložiť kvalitatívne na základe spracovania informácií z použitých zdrojov.

ANOTÁCIE PRIMÁRNEJ LITERATÚRY

*Za jeden z hlavných zdrojov pre svoju prácu pokladám štúdiu Holandského inštitútu medzinárodných vzťahov: **Counter-Terrorism Strategies in Indonesia, Algeria and Saudi Arabia**, týkajúcu sa práve protiteroristických opatrení prijatých v Indonézii, Saudskej Arábii a Alžírsku. Vďaka jej veľkému rozsahu, opomenutiu kontextuálnych informácií a využitiu množstva zdrojov bude pre moju prácu veľmi prínosnou. Bude mi slúžiť na dohľadanie základných informácií, sekundárnych zdrojov a taktiež obsahuje čiastočné zhrnutie výsledkov daných opatrení.*

Ako ďalšie primárne zdroje použijem dokumenty vypracované vládami, prípadne ambasádami oboch krajín týkajúce sa úsilia potlačiť terorizmus. Za Saudskú Arábiu uvádzam dokument vypracovaný v Novembri 2012, **The Kingdom of Saudi Arabia: Initiatives and Actions to Combat Terrorism**, ktorý v stručnosti popisuje snahy potlačiť extrémizmus, potlačiť financovanie terorizmu a snaží sa o popis zavedenia tréningov a technológií k potlačeniu terorizmu. V prípade Alžírska čiastočne použijem dokument vypracovaný ambasádou *Regional Conference in Algiers on Counterterrorism in the Sahel*, ktorý hodnotí súčasnú situáciu v Sahelo-Saharskom regióne a ako zdroj pre uvedenie zavedených opatrení v Alžírsku použijem správu Ministerstva spravodlivosti **Code de l'Organisation Pénitentiaire et de la Réinsertion Sociale des Detenus**, ktorý poskytuje informácie ohľadom sociálnej reintegrácie zadržaných väzňov do spoločnosti.

Nápomocným primárnym zdrojom bude report americkej vlády týkajúci sa Saudskej Arábie, **Country Reports on Terrorism** z júla 2012. Americká vláda pravidelne vypracúva štúdie týkajúce sa terorizmu. Vďaka naviazanosti Saudskej Arábie na USA je zaujímavým zdrojom.

Ďalšími primárnymi zdrojmi budú dokumenty publikované ako vládami krajín, tak aj rôznymi medzinárodnými organizáciami, nakoľko poskytujú prehľadné štúdie najmä v anglickom jazyku. Za všetky stojí za spomenutie **The Kingdom of Saudi Arabia: Condemning Extremism and Promoting Moderation**, alebo **Algeria: Current Issues** publikovaná Kongresovým výskumným centrom v januári 2013.

PREDPOKLADANÁ OSNOVA PRÁCE

- **Úvod**
- **1. Kontextuálne informácie**
  - 1.1. Pojem „terorizmus“
  - 1.2. Extrémizmus v Saudskej Arábii
  - 1.3. Korene Alžírskeho extrémizmu

- **2. Protiteroristická stratégia – „hard“ a „soft“ opatrenia**
  - 2.1. Aplikácia „hard“ a „soft“ opatrení v Saudskej Arábii
  - 2.2. „Hard“ a „soft“ opatrenia v Alžírsku
- **3. Úspešnosť zavedených opatrení**
  - 3.1. Úspešnosť „hard“ opatrení v Saudskej Arábii a Alžírsku
  - 3.2. „Soft“ opatrenia a ich úspešnosť v Saudskej Arábii a Alžírsku
- **Záver**

PREDBEŽNÝ ZOZNAM LITERATÚRY

Primárna literatúra:

ALGERIAN MINISTRY OF JUSTICE. *Code de l'Organisation Pénitentiaire et de la Réinsertion Sociale des Detenus*. [online]. 2007. 32s. [cit. 2013-05-11]. Dostupný z WWW: <<http://www.joradp.dz/TRV/FPeni.pdf>>.

ARIEFF, A. *Algeria: Current Issues*. Congressional Research Service. [online]. 2013. 17s. [cit. 2013-05-11]. Dostupný z WWW: <<http://www.fas.org/sgp/crs/row/RS21532.pdf>>.

HORGAN, J., BRADDOCK, K. *Rehabilitating the Terrorists?: Challenges in Assessing the Effectiveness of De-Radicalization Programs*. [online]. 2010. 22s. [cit. 2013-05-11]. Dostupný z WWW: <<http://www.start.umd.edu/start/publications/derad.pdf>>.

INTERNATIONAL CRISIS GROUP. *Islamism, Violence and Reform in Algeria: Turning the Page*. [online]. 2004. 30s. [cit. 2013-05-11]. Dostupný z WWW: <<http://www.crisisgroup.org/~media/Files/Middle%20East%20North%20Africa/North%20Africa/Algeria/Islamism%20Violence%20and%20Reform%20in%20Algeria%20Turning%20the%20Page.pdf>>.

MEIJER, R., HASAN, N., HENDRIKS, B., JANNSEN, F. *Counter - Terrorism Strategies in Indonesia, Algeria and Saudi Arabia*. Report. [online]. Netherlands Institute of International Relations 'Clingendael', Hague 2012. 177s. [cit. 2013-05-11]. Dostupný z WWW: <<http://english.nctv.nl/publications%2Dproducts/reports/>>.

POLITICAL RISK YEARBOOK. *Algeria Country Report*. [online]. Ipswich, 2013. 49s. [cit. 2013-05-11]. Dostupný z WWW: <<http://ehis.ebscohost.com.ezproxy.is.cuni.cz/eds/pdfviewer/pdfviewer?sid=df1b48dd-3e83-4800-b099-e831cc52b7e6%40sessionmgr110&vid=17&hid=101>>. ISSN 1054-5220.

ROYAL EMBASSY OD SAUDI ARABIA. *The Kingdom of Saudi Arabia: Condemning Extremism and Promoting Moderation. Public Statements*. [online]. Washington D.C. 2010. 16s. [cit.2013-05-11]. Dostupný z WWW: <<http://www.saudiembassy.net/files/PDF/Reports/CondemningExtremism.pdf>>.

SAUDI ARABIA DEFENCE & SECURITY REPORT. *Saudi Arabia Defence & Security Report*. [online]. 2013, 1st Quarter. 71s. [cit. 2013-05-07]. Dostupný z WWW: <<http://ehis.ebscohost.com.ezproxy.is.cuni.cz/eds/pdfviewer/pdfviewer?sid=799cc214-f635-4ebb-a946-2495d91f3ac6%40sessionmgr111&vid=5&hid=106>>. ISSN 17491606.

SAUDI ARABIA DEFENCE & SECURITY REPORT. *Saudi Arabia Defence & Security Report*. [online]. 2013, 2nd Quarter. 108s. [cit. 2013-05-07]. Dostupný z WWW: <<http://ehis.ebscohost.com.ezproxy.is.cuni.cz/eds/pdfviewer/pdfviewer?sid=799cc214-f635-4ebb-a946-2495d91f3ac6%40sessionmgr111&vid=5&hid=7>>. ISSN 17491606.

UNITED STATES DEPARTMENT OF STATE PUBLICATION. *Country Reports on Terrorism 2011*. [online]. United States, 2012. 270s. [cit. 2013-05-11]. Dostupný z WWW: <<http://www.state.gov/documents/organization/195768.pdf>>.

Sekundárna literatúra :

Monografie:

AUSSARESSES, Paul. *The Battle of the Casbah: Terrorism and Counterterrorism in Algeria 1955- 1957*. Vyd.3. New York: Enigma Books, 2006. 206s. ISBN 978-0-982491-11-9.

AYOOB, Mohammed. *Religion and Politics in Saudi Arabia. Wahhabism and the State*. Vyd.1. Colorado: Lynne Rienner Publishers, 2009. 189s. ISBN 978-1- 58826-637-8.

BERÁNEK, Zdeněk. *Alžírsko*. Vyd.1. Praha: Libri, 2007. 181s. ISBN 978-80-7277-335-0.

HEGGHAMER, Thomas. *Jihad in Saudi Arabia: Violence and Pan-Islamism since 1979*.

Cambridge: Cambridge University Press, 2010. 277s. ISBN 978-0-521-51858-1.

HOURANI, Albert. *Dějiny arabského světa. Od 7.století po současnost*. Vyd.1. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2010. 566s. ISBN 978-80-7422-059-3.

JENKINS, Brian Michael. *Al Qaeda in its third decade*. Santa Monica: RAND, 2012. 33s. ISBN 9780833060259.

KEENAN, Jeremy. *The Dark Sahara: America's war on terror in Africa*. London: Pluto Press, 2009. 278s. ISBN 9780745324524.

KEPEL, Gilles. *Válka v srdci islámu*. Praha: Karolínium, 2006. 294s. ISBN 80-246-1217-8.

MÜLLER, Zdeněk. *Islám a islámismus: Dilema náboženství a politiky*. Praha: Academia, 2010. 256s. ISBN 978-80-200-1818-2.

SCHWARTZ, Stephen. *The two faces of Islam: Saudi fundamentalism and its role in terrorism*. New York: Knopf, 2003. 368s. ISBN 1400030455.

SMOLÍK, Josef, ŠMÍD, Tomáš. *Vybrané bezpečnostní hrozby a rizika 21. století*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2010. 276 s. ISBN 978-80-210-5288-8.

SPENCER, Robert. *Islam bez závoje: Zneklidňující otázky o světově nejrychleji rostoucím náboženství*. Praha: Triton, 2002. 236s. ISBN 80-7254-761-5.

Sekundárne elektronické zdroje:

BOUCEK, Christopher. *Saudi Arabia's "Soft" Counterterrorism Strategy: Prevention, Rehabilitation and Aftercare*. [online]. Washington DC, Carnegie Endowment, 2008. 27s. [cit. 2013-05-11]. Dostupný z WWW: <http://carnegieendowment.org/files/cp97_boucek_saudi_final.pdf>.

McGREGOR, Andrew. *Algeria Launches Nation-Wide Counterterrorism Offensive*. Jamestown Foundation [online]. 2010, Vol.3, Issue 16. [cit. 2013-05-11].

ROYAL EMBASSY OF SAUDI ARABIA. Country information. [online]. 2013. [cit. 2013-05-08]. Dostupný z WWW:

<<http://www.saudiembassy.net/about/country-information/>>.

US GOVERNMENT ACCOUNTABILITY OFFICE. Combating Terrorism: U.S. Agencies Report Progress Countering Terrorism and Its Financing in Saudi Arabia, but Continued Focus on Counter Terrorism Financing Efforts Needed. [online]. 2009. [cit. 2013-05-11]. Dostupný z WWW: < <http://www.gao.gov/new.items/d09883.pdf>>.

WAGNER, Rob. *Rehabilitation and Deradicalization: Saudi Arabia's Counter-Terrorism Successes and Failures*. [online]. 2010. [cit. 2013-05-11]. Dostupný z WWW: <http://www.monitor.upeace.org/innerpg.cfm?id_article=735>.

Obsah

ÚVOD	3
1. KONTEXTUÁLNE INFORMÁCIE	5
1.1 Terorizmus	5
1.2 Náboženský terorizmus	6
1.3 Terorizmus v Saudskej Arábii	8
1.4 Saudskoarabská percepcia terorizmu	9
1.5 Alžírskoe chápanie terorizmu a jeho začiatky	10
2. PROTITERORISTICKÁ STRATÉGIA – „HARD“ A „SOFT“ OPATRENIA	13
2.1 Saudskoarabský prístup k boju proti terorizmu	13
2.2 Saudskoarabské „mäkké“ opatrenia – PRAC program	14
2.3 Prevencia – „Al Munsah“	15
2.4 Proces rehabilitácie	16
2.5 Aftercare program	17
2.6 Saudskoarabské „tvrdé“ opatrenia	18
2.7 Alžírsko a boj proti terorizmu	19
2.8 „Tvrdé opatrenia“ a odpoveď na národnú tragédiu	20
2.9 „Mäkké“ protiteroristické opatrenia na území Alžírska	22
2.10 Národné zmierenie	23
2.11 Rehabilitácia a reintegrácia teroristov do spoločnosti	24
3. ÚSPEŠNOSŤ ZAVEDENÝCH OPATRENÍ	26
3.1 Úspešnosť „tvrdých“ opatrení v Saudskej Arábii a v Alžírsku	26
3.2 „Mäkké“ protiteroristické opatrenia a ich úspešnosť	31
ZÁVER	35

SUMMARY	37
POUŽITÁ LITERATÚRA.....	38

ÚVOD

Terorizmus je v súčasnosti chápaný ako jedna z najväčších globálnych hrozieb a nakoľko existuje nespočetné množstvo jeho definícií, je potrebné pri jeho analýze vziať do úvahy náboženské, politické a socio-ekonomické pomery v danej krajine. Na základe podobnosti dvoch nábožensky príbuzných regiónov, ktoré prijali „mäkké“ či „tvrdé“ protiteroristické opatrenia sa práca zaoberá protiteroristickou stratégiou krajiny, ktorá sa považuje za kolísku Islamu, t.j. Saudskej Arábie a krajiny, ktorá bola donedávna zmietaná vojnou štátneho aparátu proti islamistickým rebelom, Alžírskom. Predložená práca preto rieši tému saudskeoarabských a alžírskych protiteroristických opatrení a snaží sa kvalitatívnou, prípadne kvantitatívnou analýzou dospieť k hlavnej výskumnej otázke, t.j. *Boli v praxi úspešnejšie „mäkké“, či „tvrdé“ protiteroristické opatrenia ?* Obe krajiny postupom času prichádzajú na to, že tvrdými prostriedkami nedokážu zasiahnúť korene terorizmu a sú nútené vytvoriť umiernenejšiu stratégiu, ktorá sa zameriava na náboženské otázky, reedukáciu jedinca, prevenciu, či rehabilitáciu.

Nakoľko táto téma nebola obširnejšie spracovaná v českom, či slovenskom prostredí, čerpá najmä zo zahraničných elektronických zdrojov, anglických publikácií a zahraničnej časopiseckej literatúry. Nosným zdrojom celej práce je štúdia publikovaná Holandským inštitútom medzinárodných vzťahov: *Counter-Terrorism Strategies in Indonesia, Algeria and Saudi Arabia*, ktorá obsahuje množstvo sekundárnych zdrojov a kontextuálnych informácií relevantných pre tému predloženej práce.

Úvodná kapitola práce rieši otázku vymedzenia samotného pojmu terorizmu, nakoľko dodnes neexistuje akási všeobecne uznávaná definícia. Pre prácu dôležitý náboženský a od neho odvodený islamistický terorizmus je taktiež diskutovanou témou v prvej kapitole práce. Nakoľko Islam hlása, že je náboženstvom mieru a pokoja, práca obsahuje aj stručné zhrnutie prínosných veršov Koránu, ktoré usilujú o vyvrátenie faktu, že Islam je spojený s násilím. Taktiež zhrnutie percepcie terorizmu v Saudskej Arábii a v Alžírsku bude uvedené v rámci prvej kapitoly.

Druhá kapitola práce sa zaoberá samotnými protiteroristickými opatreniami prijatými v Alžírsku a Saudskej Arábii. Kapitola postupne vysvetľuje obsahy „mäkkých“, či „tvrdých“ programov a stručne vysvetľuje kontextuálne informácie týchto dvoch islamských krajín. Náboženské, rehabilitačné, ozdravovacie programy, či kampane v mešitách a školách sa stali grom saudskeoarabskej umiernej stratégie v boji proti terorizmu, v Alžírsku sa za „mäkké“ opatrenia považujú v prvom rade amnestie

udelené prezidentom Bouteflikom. „Tvrdé“ opatrenia v podobe vojenských či policajných zákrokov, masívne zatýkania a sprísnená bezpečnosť v pohraničných oblastiach mali tiež svoje opodstatnenie.

Posledná, tretia kapitola rieši už vyššie spomínanú úspešnosť daných opatrení prijatých Alžírskom a Saudskou Arábiou. Na základe dostupnej literatúry práca poskytuje kvalitatívne a kvantitatívne zhrnutie výsledkov stratégií, približné počty zatknutých, usmrtených či rehabilitovaných väzňov naprieč krajinami a rieši stále pretrvávajúce hrozby v podobe skupiny Al-Quáida, ktorá pôsobí na území oboch krajín, no vystupuje pod rozličnými názvami. V prípade Saudskej Arábie je to *Al-Quáida na Arabskom polostrove*. V rámci Alžírska pôsobí *Al-Quáida v islamskom Maghrebe*. Keďže vlády neposkytujú podrobnejšie informácie o priebehu, či osnove programov, je väčšina informácií dostupná len z rozhovorov s autoritami krajín. Výsledky a zhrnutia sú preto len veľmi vágne.

Záver práce sumarizuje úspešnosť prijatých programov, výzvy do budúcnosti a pokúsi sa doložiť odpoveď na hlavnú výskumnú otázku práce, a teda či v praxi boli úspešnejšie umiernené stratégie, alebo represívne opatrenia. Z dôvodu nedostatku korektných a podrobnejších informácií o obsahu a úspešnosti programov sa však predložená práca rozchádza s pôvodným projektom. Prvotným cieľom bolo kvantitatívne vyjadrenie počtu napravených väzňov či už tvrdými, alebo mäkkými opatreniami. Vlády však neposkytujú prístup k dokumentom, ktoré sú nevyhnutné pre evalváciu prípadnej úspešnosti a preto sú dostupné údaje zosumarizované najmä kvalitatívne. Chápanie terorizmu v krajinnom kontexte, podrobné popísanie protiteroristických opatrení a programov, či samotné popísanie prípadnej úspešnosti opatrení a výziev do budúcnosti však aj naďalej ostávajú hlavnou osnovou práce.

1. KONTEXTUÁLNE INFORMÁCIE

1.1 TERORIZMUS

Terorizmus je sám o sebe ťažko definovateľným konceptom a doposiaľ nebola prijatá jeho všeobecne uznávaná definícia. Existuje viac ako stovka rôznych deskripcií a konceptualizácií tohto fenoménu a preto sa v širšom politickom diskurze a v náučnej literatúre jeho významy líšia. Podľa *Waltera Laqueura*, uznávaného amerického komentátora politického diania a odborníka na terorizmus, sa samotný termín *terorizmu* po prvýkrát objavuje v období francúzskej revolúcie v roku 1798. Francúzska revolučná skupina Jakobínov napomohla k vzniku novej vlády pod vedením Maximiliána Robespiera a nazvala tento režim ako „*systeme, regime de la terreur*“ [Truman 2010: 4]. Novovzniknuté zákony mali za úlohu vystopovať odporcov revolúcie, centralizovať absolútnu moc vlády a prostredníctvom súdnych procesov, verejných popráv, humiliácie, nútených priznaní odstrániť akékoľvek známky opozície.

Následne sa termín objavuje v dobe Studenej vojny a spája sa najmä s dekolonizačnými bojmi v Ázii, Latinskej Amerike, či Afrike. Práve skupiny stojace proti kolonizátorom, či ľavicové guerrillové hnutia začali byť nazývané „teroristami“ [Jackson 2011: 10]. Štúdium terorizmu ako samostatného odvetvia vied začalo koncom šesťdesiatych rokov dvadsiateho storočia. Akty, ako napríklad vzdušné bombardovanie, únosy, vražedné útoky, nájomné vraždy, guerillový boj, propaganda, sponzorovanie extrémizmu, narkotrafizmus, ktoré predtým spadali do kategórie vojny, represie a revolúcie, sú od tohto obdobia chápané ako „akty terorizmu“ a „akty teroristov“ [Jackson 2011:100].

Vláda USA definuje terorizmus ako každý akt, ktorý je buď násilný čin, alebo akt ohrozujúci ľudský život, pričom porušuje zákonný poriadok, zdá sa byť zámerný, zastrešuje civilnú populáciu, ovplyvňuje políciu, vládu, alebo činnosť vlády [Shanahan 2010: 174]. Na druhej strane austrálska vláda prišla s definíciou terorizmu ako činu, alebo hrozby, ktorá spôsobuje určité formy škody a narušenia poriadku a je konaná za účelom získania politickej, náboženskej alebo ideologickej výhody [Shanahan 2010: 175]. Vo všeobecnosti terorizmus v západných štátoch vystupuje ako negatívny pojem a je chápaný ako existenčná hrozba, ktorá nás ovplyvňuje každý deň čoraz viac, no stále zostáva tabuizovanou témou. O definíciu terorizmu sa pokúsilo mnoho uznávaných autorov ako napríklad *Walter Laqueur*. Ten definuje terorizmus ako hrozbu použitia

násilia, spôsob boja alebo stratégie na dosiahnutie určitých cieľov, kladie si za úlohu vyvolať strach u nevinných obetí, je bezohľadný a je proti humanitárnym pravidlám. Dodáva, že médiá sú významným faktorom v rámci teroristickej stratégie [Truman 2010: 9]. Podľa *Marthy Crenshaw* je terorizmus konšpiračným štýlom násilia, ktorého cieľom je zmeniť postoj a správanie veľkého množstva publika. Zameriava sa na menší počet ľudí, ale zároveň tak získava pozornosť mnohých. Terorizmus nie je masové či kolektívne násilie, ale skôr priama aktivita malej skupiny [Crenshaw 2007: 4].

Katerina Delacoura chápe pojem terorizmu ako politický akt, zvyčajne spáchaný organizovanou skupinou, ktorý zahŕňa úmyselné vraždenie alebo ďalšie škody uskutočnené na civilnom obyvateľstve (nebojujúcich), alebo ako úmyselné ničenie príbytku civilného obyvateľstva [Delacoura 2011: 13].

Rok 2001, t.j. krátko po teroristických útokoch v USA, ktoré mali na svedomí viac ako 3000 životov, znamenal obrat v celom odvetví štúdia terorizmu. Jedným z najnovších rozdelení je delenie na „starý“ a „nový“ terorizmus. Nová vlna terorizmu sa objavuje v deväťdesiatych rokoch a výrazne sa líši od svojich predchodcov organizovanejšou štruktúrou, osobnosťami, presvedčeniami, cieľmi a postojmi k použitiu násilia. Tento typ terorizmu operuje na medzinárodnej úrovni prostredníctvom amatérov, je menej závislý na štáte a je poháňaný fanatickou a absolutistickou interpretáciou náboženstva [Jackson 2011: 165]. Aby sme však boli schopní terorizmus vysvetliť, prípadne zabrániť ďalším teroristickým útokom, je potrebné plne porozumieť, kde sú jeho korene a tiež zohľadniť historický kontext a podmienky pri jeho definícii.

1.2 NÁBOŽENSKÝ TERORIZMUS

S nástupom novej vlny terorizmu sa čoraz viac skloňuje termín „náboženský terorizmus“, ktorý je jednou z najviac využívaných kategórií v rámci štúdia terorizmu. Vo všeobecnosti nie je otvorený žiadnym kompromisom, je viac radikálny a fanatický v porovnaní s ostatnými druhmi sekulárneho terorizmu. *Walter Laqueur* tvrdí, že náboženský terorizmus sa odlišuje od ostatných typov preto, lebo jeho cieľom nie je formulovať jasné politické požiadavky, ale zničiť spoločnosť a eliminovať veľké skupiny obyvateľstva [Jackson 2011: 167]. Teroristi sa tak neusilujú o akýsi strategický cieľ, ale snažia sa symbolicky prezentovať isté presvedčenie. Jedna z najobávanejších teroristických skupín sveta, Al-Quaída je často považovaná za najlepší príklad novej

teroristickej organizácie, nakoľko disponuje medzinárodnou sieťou kontaktov, v rámci náboru regrutuje prevažne amatérov, má fanatický charakter a nie je ochotná vyjednávať za žiadnych podmienok [Jackson 2011: 165].

V predloženej práci významnú úlohu zohráva islamizmus a od neho odvodený islamistický terorizmus. Pojem islamizmu je definovaný ako politická ideológia, ktorá využíva interpretáciu Islamu ako vzor pre vybudovanie ideálnej spoločnosti a objavuje sa ako samostatná kategória v rámci štúdia terorizmu krátko po teroristických útokoch v USA v roku 2001. Za islamistických teroristov sa považujú tí jedinci, ktorí sa cez ozbrojené či bombové útoky usilujú o naplnenie cieľov islamizmu. Podľa *Kateriny Delacoura* sa vznik tohto druhu dá odvodiť zo sociálnych faktorov, frustrácie, odcudzeniu sa od moderného života, ale aj od ekonomických faktorov [Delacoura 2011: 34]. Práve zlyhanie štátu v otázke ekonomického rozvoja, či absolútna chudoba obyvateľstva môže mať za následok hľadanie útechy v teroristickej skupine.

Walter Laqueur prichádza s tvrdením, že tak ako v každom inom náboženstve, tak aj v Koráne je možné nájsť známky tolerancie násilia. Ak sa však pozrieme na relevantné články a verše v Koráne a Hadithe, t.j. v názoroch a činoch Proroka Mohammeda, dopracujeme sa k čiastočnému vyvráteniu tejto tézy. Už v druhej kapitole Koránu je uvedené, že spasení budú tí, ktorí nasledujú cestu Allaha a nedopúšťajú sa toho, čo je zakázané. Naopak, kto sa vyberie inovatívnou a odlišnou cestou ako Allah je považovaný za nasledovníka Satana, bude zo spoločnosti vylúčený a jeho cesta skončí v pekle, kde bude upálený [Alam 2015: 13]. Na základe verša 256 v rámci druhej kapitoly sa hovorí, že Islam nenúti jedinca stať sa jeho nasledovníkom, nakoľko by to nebolo úprimným a čistým skutkom. Spáchanie samovraždy, či vzatie cudzieho života, je akoby vraždou celej spoločnosti a je jedným zo siedmych najväčších hriechov, ktoré sa dajú spáchať. Každý vrah bude spravodlivo postavený pred súd a ak sa preukáže jeho vina, bude čeliť najvyššiemu trestu, či dokonca trestu smrti [Alam 2015: 66]. Existuje teda akási komunikačná medzera medzi samotnými teroristami a verejnosťou, nakoľko teroristi používajú Islam ako štít, za ktorý skrývajú svoje osobné motívy. Jedným z možných vysvetlení, prečo sa terorista považuje za nasledovníka Islamu, je práve nedostatok vzdelania a pochopenia jeho pravého významu. Súčasné islamistické skupiny a hnutia do istej miery čerpajú z ideológie Moslimského Bratstva, t.j. skupiny, ktorá redefinovala pojem džihádu. Pôvodné šírenie viery za pomoci všetkých dostupných prostriedkov sa vďaka tejto skupine chápe ako snaha o svetovú dominanciu Islamu a o založenie Islamistického štátu. Podľa bývalého vodcu Bratstva Mashhura, je

džihád náboženskou povinnosťou každého človeka. Je potrebné odvracať akékoľvek útoky proti národu aj za pomoci zbraní a útoky voči nepriateľom musia byť plánované a dôkladne premyslené. Ako sám dodáva: „Allah je cieľom, Prorok vodcom, Korán ústavou, džihád cestou a umrieť pre Allaha je najväčším želaním“ [Marcus, Zilberdik 2012: 2]. Arabská jar tak vďaka islamistickým skupinám znamenala nový, dynamický pohyb v regióne, ktorý politicky stagnoval. A aj keď sa hovorí, že náboženský terorista nechce sedieť za vyjednávacím stolom, ale preferuje tento stôl a všetkých za ním sediacich zničiť, preškolenie náboženských učencov a zapájanie ich do protiteroristických programov sa zdá byť správnu cestou, ako aspoň čiastočne zabrániť šíreniu tohto globálneho fenoménu.

1.3 TERORIZMUS V SAUDSKEJ ARÁBII

Samotné začiatky teroristických útokov v Saudskej Arábii by sa dali datovať do novembra roku 1979, kedy došlo k takzvanému obsadeniu Veľkej mešity v Mekke skupinou džihádistov. Okolo 200 mužov pod vedením Juhaimana Al Otaibyho sa zmocnilo Veľkej mešity na základe vízie Juhaimanovho zaťa Muhammada Abdullaha al-Qahtaniho, ktorý sa prehlásil za nasledovníka Allaha na zemi so snahou spasiť celý Arabský polostrov. Pod zámienkou vyslovenia modlitby k oslave nového Islamského roku 1400, nesúc rakvy naplnené muníciou následne Juhaiman a jeho prívrženci obsadili posvätné miesto a držali skupinu ľudí v zajatí po dobu dvoch týždňov [Amin 2012: 34]. Po sérii dlhých vyjednávaní medzi Juhaimanom a saudskou vládou boli zo zajatia prepustené len ženy a deti. Džihádisti sa odmietli vzdať a vláda tak po získaní povolenia od zboru ulamá do mešity vyslala policajné komando, ktorému sa podarilo získať kontrolu nad posvätným miestom. O život pritom prišlo okolo 130 ľudí a niekoľko stoviek ľudí vyviazlo s poraneniami [Amin 2012: 33]. Po tejto udalosti nasledovalo bombardovanie v Ryjáde v roku 1995 a následne na to Khobarské bombardovanie v roku 1996. Z dokumentov poskytnutých saudskými autoritami sa dá vydedukovať, že v rokoch 1995 až 2006 prišlo o život okolo 110 civilistov, a stovky ľudí bolo zranených. Počiatočné útoky boli namierené najmä proti západným inštitúciám a cudzincom žijúcim na saudskoarabskom území [Porges 2014: 170].

V súčasnosti je jednou z najväčších hrozieb Saudského kráľovstva dobre organizovaná teroristická skupina so základňou v Afganistane, Al-Quaída. Táto skupina je vnímaná ako najvýraznejší aktér islamistického terorizmu na medzinárodnej úrovni

a práve ona je dôvodom, prečo USA začalo vojnu proti teroru. Operuje v rámci Afriky, južnej a juhovýchodnej Ázie, Európy a Severnej Ameriky a hlása, že je akousi medzinárodnou armádou na ochranu Moslimov na domácej, ale aj zahraničnej pôde. Jej začiatky siahajú už do obdobia vojny Afganistanu proti Sovietskemu zväzu, kde bojovali aj islamistickí radikáli a postupom času sa z nej stala skupina s prvotriednou organizáciou a s hustou informačnou sieťou. Jej primárnym cieľom je ochrana dvoch posvätných miest, t.j. Mekky a Mediny a boj proti západnej civilizácii ako celku. Paradoxom je, že Saudská Arábia nikdy nebola centrom silného sociálno-revolučného islamistického hnutia a radikáli tak pravdupovediac využili moment oslabeného saudského bezpečnostného aparátu a dobre organizovanej operačnej schopnosti Al-Quaídy. V roku 1994 bolo vodcovi Al-Quaídy, Usamovi Bin Ládinovi, odobraté občianstvo, aby tak kráľovstvo dalo najavo, že túto bezpečnostnú hrozbu neberie na ľahkú váhu. Po následných útokoch v Yemene v roku 2000 a po útokoch na Svetové Obchodné Centrum v New Yorku v roku 2001 celý svet uprel svoju pozornosť na Saudskú Arábiu. Krajina bola touto udalosťou hlboko poznačená, no keď v roku 2003 začala Al-Quaída operovať na území samotného kráľovstva, zástupcovia vlády boli nútení okamžite reformovať celý bezpečnostný systém. Znovunastolenie poriadku, eliminácia násilnej opozície, upevnenie lojálnosti voči štátu a panovníkovi a posilnenie tradičnej interpretácie Islamu sa stali neodkladnou záležitosťou [Boucek 2008: 3].

1.4 SAUDSKOARABSKÁ PERCEPCIA TERORIZMU

V súčasnosti existuje nespočetné množstvo definícií terorizmu. Jedným z hlavných problémov, ako dospieť ku konsenzu, je fakt, že v každej krajine je tento pojem chápaný rozdielne. Od roku 1989 sa v Saudskej Arábii objavuje termín „*skazenosť na zemi*“ a znamená bezohľadné ničenie domov, škôl, rafinérnych potrubí, či mostov. Vystupuje proti základným podmienkam pre život, t.j. proti náboženstvu, duši, inteligencii, cti a majetku [Meijer 2012: 132]. Podľa ministra obrany Princa Sultána je za terorizmus považovaná každá akcia, ktorej cieľom je šíriť strach medzi bezbrannými civilistami, priniesť „*skazenosť na zemi*“ a zničiť 5 základných podmienok potrebných pre život. Prípadné porušenie jednej z podmienok mohlo viesť aj k trestu smrti [Meijer 2012: 132].

Je mimoriadne dôležité podotknúť, že saudské authority považujú za teroristu takého jedinca, ktorý disponuje takzvanými „negatívnymi vášňami“. Teroristi sú

chápaní ako devianti, ktorí chybné interpretujú oficiálnu formu Islamu a odmietajú rešpektovať autoritu panovníka. Prostredníctvom priameho vzťahu s panovníkom a vydaním sa na „správnu cestu“ je možné im odpustiť. Dalo by sa tak tvrdiť, že samotné náboženstvo je zdrojom terorizmu, pretože jeho nesprávne vysvetlenie môže viesť k deviacii jedinca, k ignorácii pravého náboženstva, k ideologickej diferenciacii a k politickej rozštiepenosti. Tu sa tak dostávame k problému úspešne evalvovať výsledky rehabilitačného procesu. Nesprávne odlíšenie deviacie od terorizmu má za následok poskytovanie skreslených informácií o úspešnosti celého programu a samotná vláda nie je ochotná sprístupňovať podrobnosti a osnovy protiteroristických opatrení. Koncepty extrémizmu, deviacie a vášni sú definované len veľmi okrajovo a nedovoľujú tak rozlišovať medzi skutočným a možným teroristom. Podrobným výsledkom a prípadnej úspešnosti rehabilitačného procesu sa budeme venovať v tretej kapitole predloženej práce.

1.5 ALŽÍRSKE CHÁPANIE TERORIZMU A JEHO ZAČIATKY

Alžírsko patrí medzi jednu z mnohých postkoloniálnych krajín a jeho cesta k nezávislosti nebola vôbec jednoduchá. Vojna za oslobodenie spod francúzskej nadvlády začala v roku 1954 a už v tej dobe mala charakter guerillového boja. Do úspešného konca bola dotiahnutá v roku 1962, kedy Alžírsko získalo nezávislosť v celoštátnom referende. Dôležité bolo, aby sa krajina po oslobodení vydala správnym smerom, no antikolonializmus zostal aj naďalej základom politickej identity. Veľmi prísne riadený autoritatívny režim, ktorý kontroloval všetky sféry verejného života, nebol najlepším riešením. Prvé známky akejsi opozície sa objavujú v podobe nárastu islamizácie na pôde univerzít, ako aj v podobe založenia organizácie s názvom al-Qiyam v roku 1963, ktorá sa snažila ostro vystupovať proti neislamistickým kultúram. Jej pôsobenie bolo ukončené štátnym režimom o sedem rokov neskôr [Janssen, Hendriks 2012: 74]. Ďalšie problémy sa ukázali v podobe veľkých sociálnych rozdielov. Každý, kto sa aktívne zúčastnil bojov za oslobodenie bol sociálne zvýhodnený, a tak sa vytvorila akási nová „koloniálna elita“. *Národný oslobodzovací front* (FLN), ktorý stál vo vedení celej krajiny, presadzoval víziu sekulárneho a sociálne orientovaného štátu, v ktorom náboženstvo nehralo až takú dôležitú úlohu, ako si mnohí predstavovali. Snahy o znovunastolenie suverénneho a demokraticky orientovaného

štátu založeného na islamistických princípoch zlyhali v bode, kedy vláda kládla do popredia nacionalizmus, zakázala akékoľvek známky opozície a zaviedla represívny režim. Fakt, kedy bol „oficiálny Islam“ prijatý ako oficiálne náboženstvo, zohral dôležitú úlohu v celom vývoji Alžírsku. Vláda jednoducho nebola schopná udržať pri živote model štátu, ktorý im Francúzsko zanechalo. Bolo len akousi napodobeninou štátu, v ktorom sa radikálne zhoršili sociálno-ekonomické podmienky. Nezamestnanosť a vysoká urbanizácia mali za následok nespokojnosť a frustráciu obyvateľstva, čo vyústilo do takzvaných „chlebových stávk“ v roku 1988. Štátny aparát bol schopný túto situáciu ustáť aj za cenu stovky obetí na životoch. Ako protiklad k vládne aparátu sa tak utvárali rôzne náboženské spolky a politické strany, a jednou z nich bol aj *Front Islamique du Salut* (FIS), založený v roku 1991 [Arieff 2013: 5]. Táto politická strana dokázala s prehľadom poraziť v prvom kole volieb Národný oslobodzovací front, no krátko pred druhým kolom volieb bola vojenskými zložkami rozpustená a jej členovia boli odvečení do väzenských kempov v Sahare. Autority si tak už na začiatku deväťdesiatich rokov uvedomili, že štát a jeho vnútorná stabilita sú vystavené nebezpečenstvu. V roku 1992 boli do Trestného zákonníka začlenené špecifické krízové zákony, bola znížená hranica trestnej zodpovednosti na 16 rokov a bol zavedený trest smrti za vážne zločiny. Objavila sa dokonca aj prvá, vágna definícia terorizmu, ktorý bol považovaný za podvratnú činnosť. Za terorizmus je považovaný každý trestný čin namierený proti štátnej bezpečnosti, teritoriálnej integrite alebo stabilite, či normálnemu fungovaniu inštitúcií verejnej správy kvôli šíreniu paniky a vytváraniu pocitu neistoty [Botha 2008: 6]. Práve vnútorný konflikt medzi oslabeným štátnym aparátom a Islamistami, ktorí usilovali o založenie pravého islamistického štátu vstúpil do dejín ako národná tragédia (1998 – 2002). Podľa dostupných informácií o život prišlo viac ako 200 000 ľudí a bola poznačená neskutočnou brutalitou a náboženským podtónom.

V súčasnosti vystupuje Alžírsko ako prezidentský štát, so silným bezpečnostným aparátom, ktorý si nedokázal vziať ponaučenie zo situácie v okolitých štátoch. Nezmenený politický systém, byrokracia, korupcia a starnúca vládna elita nie je otvorená takmer žiadnym zmenám. Aj napriek zavedeným reformám a snahám o nadviazanie medzinárodnej spolupráce v boji proti terorizmu sa Alžírsko musí vysporiadať s pretrvávajúcimi únosmi, bombovými útokmi a čoraz viac rozmáhajúcej sa teroristickej skupine, *Al-Quaide v Islamskom Maghrebe* (AQIM). Vznik AQIM sa datuje do roku 2007 a jej korene siahajú už do obdobia alžírkej občianskej vojny. Sídli primárne v hornatých oblastiach v Alžírsku a v Mali a riadi sa heslom, že neveriace

štáty, ktoré kolonizovali moslimské krajiny, budú zasiahnuté tam, kde to bolí najviac [Le Sueur 2010: 161]. Expanzia vplyvu západnej civilizácie neostala bez povšimnutia. Kritike bola podrobená výstavba vojenských základní na juhu Alžírska, ťažba ropy a zemného plynu, údajná snaha o konverziu obyvateľstva na kresťanstvo ako aj vytváranie nových náboženských menšín v rámci krajiny. Po oficiálnom prihlásení sa k Al-Quáide táto skupina zorganizovala niekoľko samovražedných útokov už v roku 2007, ktoré boli považované za akúsi politickú kampaň. Mladí a frustrovaní civilisti boli nalákaní do teroristickej organizácie s cieľom obetovať sa kvôli Bohu a zabraňovať tak úsiliu vlády v snahe o nastolenie fázy zmierenia oboch strán. Rastúca sieť AQIM s radikálmi pôsobiacimi v okolitých štátoch sa odzrkadlila na zvýšenej počte ozbrojených útokov. Iba v roku 2013 došlo k takmer 200 incidentom, do ktorých bolo zatiahnuté aj civilné obyvateľstvo, zahraniční turisti, ale aj alžírski diplomati. Je teda potrebné prísť s ucelenou stratégiou, ktorá by kombinovala mäkké a tvrdé protiteroristické opatrenia tak, aby boli efektívne a zároveň v súlade s normami Spoločnosti národov.

2. PROTITERORISTICKÁ STRATÉGIA – „HARD“ A „SOFT“ OPATRENIA

Tak ako Saudská Arábia, tak aj Alžírsko prijalo sériu opatrení s cieľom potlačiť známky extrémizmu už v ranných štádiách. Tieto dve nábožensky príbuzné krajiny spája aj pôsobenie teroristickej skupiny Al-Quaídy, ktorá sa postupom času stala hybridnou teroristicko-kriminálnou organizáciou operujúcou na medzinárodnej úrovni. Prijatie tvrdých, či mäkkých teroristických opatrení v daných štátoch je preto kľúčovou témou predloženej kapitoly. Rôzne náboženské programy, školenia, sociálne a ekonomické výhody, ako aj amnestie, rehabilitácie a finančná podpora boli poskytnuté viac ako desiatkam tisícom teroristov. Vlády oboch krajín však boli nútené použiť aj hrubú silu a zatýkaním, usmrtením, prenasledovaním, vydieraním, či dobrovoľným zložením zbraní, tak aspoň z časti zabránili šíreniu terorizmu na ich území, ale aj v celosvetovom meradle. Pre komparáciu úspešnosti daných protiteroristických opatrení je preto potrebné zohľadniť aj náboženské, politické a kultúrne podmienky, ktoré ovplyvňujú definíciu terorizmu v krajinnom kontexte.

2.1 SAUDSKOARABSKÝ PRÍSTUP K BOJU PROTI TERORIZMU

Saudská Arábia je islamskou monarchiou, v ktorej je ústava nahradená Koránom a Šariou, islamským právom. Samú seba pokladá za „správkyňu“ dvoch posvätných miest, t.j. Mekky a Mediny. Štátnym náboženstvom je fundamentálna forma Islamu, wahhabizmus. Jedným z najväčších problémov spájaných s celým procesom protiteroristických opatrení je fakt, že tieto opatrenia sú založené na wahhabizme, ktorý je striktnou formou Islamu, je prísne monoteistický, odmieta Sufijizmus a Saláfizmus, vylučuje akúkoľvek inováciu a zakazuje kontakt s ľuďmi iného vierovyznania [Meijer 2012: 117]. V minulosti bolo do popredia kladené podriadenie sa Bohu, no v súčasnosti sa pomery o čosi zmenili. Saudskoarabská vláda kladie dôraz na podriadenie sa jedinca panovníkovi a pre lojálnosť voči nemu môže získať akúsi odmenu. Terorizmus je chápaný ako deviácia - ak sa jedinec rozhodne upustiť z radikálnych myšlienok, môže podstúpiť niekoľko opatrení a byť tak dokonca prepustený na slobodu.

Po útokoch v Rijáde v máji a v novembri 2003, kedy už bolo nebezpečenstvu vystavené aj samotné obyvateľstvo Saudskej Arábie, sa predstavitelia kráľovstva rozhodli, že vybudujú a predstavia novú protiteroristickú stratégiu. O život vtedy prišlo

viac ako 44 ľudí a teroristi tak začali byť vnímaní ako vnútorná hrozba [Porges 2014: 170]. K útokom sa prihlásila teroristická skupina *Al-Quáida* a vinu za straty na životoch nieslo aj 15 obyvateľov Saudskej Arábie [Braddock 2014: 65]. Kombináciou tradičných bezpečnostných opatrení a technikami, ktoré by vyhľadávali ideologické zdroje násilného extrémizmu tak vytvorili novú, protiteroristickú stratégiu, ktorú nazývajú ako „vojna ideí“. Poučením sa z neúspešných riešení situácie v Egypte a v Alžírsku sa odhodlali začať vojnu proti teroru a to dvoma spôsobmi, zbraňami a ideami.

2.2 SAUDSKOARABSKÉ „MÄKKÉ“ OPATRENIA – PRAC PROGRAM

Vojna ideí, alebo takzvané „mäkké protiteroristické opatrenia“ symbolizujú koncept umiernenia a tolerancie. Séria náboženských rád, psychologických sedení, spolupráca s najbližšou rodinou väzňa, finančná a sociálna podpora a následné monitorovanie jedinca po prepustení z výkonu trestu sa stali jadrom saudskej stratégie v boji proti terorizmu. Do konca roka 2011 týmto nápravným programom prešlo viac ako 6000 väzňov, medzi nimi taktiež extrémistickí členovia najobávanejšej teroristickej skupiny, *Al-Quáidy* [Porges 2014: 169]. Na základe dokumentov sprístupnených saudskoarabskou vládou bolo do roku 2012 poskytnutých okolo 26 programov vo viac ako deviatich provinciách, v rámci ktorých má väzeň možnosť prehodnotiť svoje správanie a byť tak úspešne rehabilitovaný.

Za účelom hlbšieho monitorovania a prispôsobenia každého programu jedincovi priamo na mieru, boli v krátkom časovom rozmedzí vybudované štyri kľúčové inštitúcie v rámci Poradnej komisie. *Náboženský podvýbor*, zložený zo stovky kňazov a učencov bol prvou z nich. Ich cieľom bolo správnou interpretáciou Koránu zabrániť jeho extrémistickému výkladu. Druhou zložkou je *Psychologický a Sociálny podvýbor*, ktorý skúma psychologické problémy jedinca a mentálny stav, pričom zohľadňuje prípadné rodinné problémy, a tak úzko spolupracuje aj s najbližšími príbuznými daného väzňa. *Bezpečnostný podvýbor* zložený z členov Ministerstva vnútra Saudskej Arábie sa zaoberá zložkami a dokumentmi, vyhodnocuje riziko bezpečnostnej hrozby jedinca pre spoločnosť, ako aj dohliada a monitoruje konanie daného jedinca po prepustení. Práve Bezpečnostný podvýbor určuje, či je absolvent programu neškodný pre spoločnosť a či môže byť prepustený na slobodu [Braddock 2014: 66]. *Mediálny podvýbor* má za úlohu produkovanie náučnej literatúry, pripravuje rôzne televízne relácie a jeho primárnym

cieľom je potlačiť akékoľvek známky extrémizmu najmä na lokálnej úrovni [Porges 2014: 171].

Tvorbou preventívnych programov určených pre širšiu verejnosť sa snažia zvyšovať povedomie a predstavovať správne argumenty v boji proti extrémizmu. Tieto programy sú taktiež súčasťou náboženskej kampane na ochranu kultúry a spoločnosti. Ďalším z programov, ktorý bol vytvorený v roku 2007 je takzvaná *Intelektuálna bezpečnosť*. Skladá sa nielen z náboženského, ale aj sociálneho komponentu. Na tvorbe osnov programu sa podieľajú ulámovia, zástupcovia štátu ale aj tretia strana, v podobe univerzít a škôl, aby tak program nadobudol medzinárodné uznanie.

2.3 PREVENCIA – „AL MUNSAH“

Takzvaný „*advice program*“, alebo program prevencie je jedným z kľúčových komponentov procesu ozdravovania väzňa s teroristickou minulosťou. Postupným začleňovaním jedincov s extrémistickými sklonmi do liečebného programu sa skupina učencov a kňazov snaží doceliť pozitívnu zmenu v ich myslení. Podľa ich slov väzni potrebujú skôr radu, ako trest [Porges 2014: 171-172]. Celý proces prebieha za stenami väzenia, kde jedinci obvinení z terorizmu podstupujú mnoho sedení a diskusií či už individuálne, alebo v skupinách na základe vlastného rozhodnutia. Hlavným cieľom je kombináciou náboženských a psychologicko-sociálnych taktík doceliť nápravu extrémistického zmýšľania a prijať umiernenú verziu ideológie [Braddock 2014: 66].

Zástupcovia kráľovstva dokonca prišli s nápadom, ako tieto ozdravné náboženské myšlienky sprostredkovať bližšej verejnosti. V rámci diskusie s rodinami zajatcov, ako aj v rámci prednášok v mešitách a školách sa snažia zasiahnuť terorizmus a extrémizmus v krajine už v ranných štádiách. Centrálnymi elementmi saudskoarabského náboženstva je práve mier a rešpekt. Práve chybné vysvetlenie Islamu sa javí byť kľúčovým pri zrode teroristických sklonov. K propagácii umiernených a nenásilných myšlienok bezpochyby prispieva presvedčivá a neustála komunikácia medzi oboma stranami, kedy má jednotlivý väzeň možnosť prehodnotiť svoje správanie a pochopiť tak, ako veľmi sa odlišuje od pravého výkladu [Braddock 2014: 70]. Významnú úlohu taktiež zohráva úzka spolupráca náboženských a politických autorít. Táto fáza programu sa javí ako mimoriadne úspešná. Podľa slov Ali Shai-al-Nafisa, tvorcu programu, si väzni uvedomili ich deviáciu, ktorá pramenila z nesprávnych vysvetlení, upustili od lojality k teroristickému hnutiu, prehodnotili

chybné argumenty, nesprávne presvedčenia, pochopili princípy Islamu a dobrovoľne sa rozhodli podstúpiť 6 týždňový proces nápravy [Meijer 2012: 137].

2.4 PROCES REHABILITÁCIE

Trojfázový PRAC program je celosvetovo uznávanou protiteroristickou stratégiou. Program rehabilitácie a deradikalizácie však dosiahol najväčší význam a získal tak veľkú pozornosť a uznanie domácej, ako aj medzinárodnej spoločnosti. Deradikalizácia je všeobecne chápaná ako psychologický proces, počas ktorého jedinec upustí z extrémistickej ideológie a zníži tak riziko opätovného návratu k terorizmu [Braddock 2014: 60]. Začiatky možno pozorovať už v roku 2007, kedy v Džide podstúpil vybraný väzeň sériu rehabilitačných a reintegračných sedení mimo väzenia, v akomsi polo domove, aby sa mohol cítiť uvoľnenejšie, aby sa vyjadroval viac otvorene. Práve rok 2007 sa stal rokom „novej doby“ a spustil tak sériu rehabilitačných procesov. Princ Mohammed bin Nayef, tretí najvyšší predstaviteľ Ministerstva vnútra, stojí na čele rehabilitačného úsilia od roku 1999 [Boucek 2008: 5]. Centrum Mohammeda bin Nayefa, kde doteraz prebiehajú sedenia s väzňami, bolo otvorené v roku 2007 a bolo považované za dočasný domov, ktorý kombinuje elementy nápravného zariadenia a inštitúcie sociálnych služieb. Touto fázou programu však mohli prejsť len tí jedinci, ktorí už ukončili trest odňatia slobody a „nemali krvavé ruky“. Hlavným cieľom bolo znovu začleniť týchto zajatcov do spoločnosti ako osoby, so zdravou orientáciou a zdravými myšlienkami, dosiahnuť u nich intelektuálnu a sociálnu rovnováhu, ako aj umierniť a odmietnuť ich extrémistické a deviantné myšlienky [Porges 2014: 173].

Väzni postupne prechádzajú cez náboženské, psychologické, sociálne a edukačné programy a zúčastňujú sa rôznych diskusií na témy týkajúce sa *sharie* – islamského práva, histórie, politiky, ale aj kultúry a umenia, aby sa prejavilo ich správanie [Porges 2014: 175]. V rámci psychologických sedení sa učia ovládať svoj hnev, chápať spoločnosť pozitívne, podstupujú sériu testov, kde je priebežne vyhodnocovaný ich stav, a hlavne sa snažia myslieť pozitívne o nich samotných. Zaujímavým a významným faktom je však to, že Saudská Arábia sa rozhodla začleniť do programu aj najbližších príbuzných. Návštevy rodiny, pravidelné telefonáty, či finančná podpora slúžia ako zdroje na kontrolu a monitorovanie väzňa po prepustení. Aby bola adaptácia do spoločnosti uľahčená, súkromný, ale aj štátny sektor podporuje

jedincov finančne, poskytuje hodiny angličtiny, rôzne počítačové školenia, ako aj ďalšie vzdelávanie. Heslo: „Ak im nepomôžeme my, pomôže im niekto iný“ rezonuje celou Saudskou spoločnosťou a určite má v tomto prípade svoje opodstatnenie.

2.5 AFTERCARE PROGRAM

Ako už bolo spomenuté, rodina sa stáva súčasťou a kľúčovým faktorom celého programu. Práve rodina môže stáť za radikalizáciou, či deradikalizáciou jedinca. Predstavitelia protiteroristických opatrení prišli s nápadom sprostredkovať väzňom stretnutia s najbližšou rodinou, organizovať spoločné večere. Rodinní príslušníci dokonca úzko spolupracujú s tímom vedcov a sociálnych pracovníkov na vytváraní osnov nápravných programov. Počas stretnutia väzňa s najbližšou rodinou pozorujú a skúmajú vzájomné správanie sa a konanie. Odmenou za spoluprácu je poskytnutie finančnej pomoci, zdravotných služieb, kúpy auta alebo domu, alebo aj sprostredkovanie ďalšej edukácie. Kuriozitou je, že samotný princ, ktorý stojí na čele Ministerstva vnútra, sa zúčastňuje svadiieb sprostredkovaných vďaka nápravným programom, aby tak preukázal podporu. Spoločnosť však chápe tieto „benefity“ ako niečo, čo práve navádza jedincov konať deviantne [Porges 2011: 5]. Pri odchode z väzenia dostane každý, kto prešiel programom úspešne, 10 000 Saudských Ryalov a po celý ďalší rok má nárok na podporu od kráľovstva. Predstavitelia Saudskej Arábie tento balík výhod považujú za akúsi blokovaciu zodpovednosť, ktorá zabráňuje väzňovi prinavrátiť sa k radikálnym a násilným aktivitám. Aj po prepustení je väzeň neustále monitorovaný a v rámci takzvaného „*programu rodinného puta*“ tak Saudská vláda ostáva aj naďalej informovaná, s kým sa daný jedinec stretáva. V rámci skúšobnej doby sa lektori pravidelne stretávajú a navštevujú s bývalými absolventmi, niektorí si dokonca pravidelne telefonujú. Na základe dokumentov poskytnutých Saudskou vládou bolo do konca roku 2011 obdarených 402 väzňov za úspešné ukončenie programu, 18 dostalo príspevok na svadbu, 25 dostalo ponuku na prácu a okolo 127 sa začalo vzdelávať ihneď po prepustení z väzenia [Porges 2014: 177]. Dôležité je však dodať, že za úspešnosťou programu stojí najmä fakt, že každý program je na mieru ušitý a prispôbený danému väzňovi odsúdenému za terorizmus. Dlhodobejšie dôsledky ostávajú aj naďalej ťažko predpovedateľné, a aj keď sa oficiálna úspešnosť programu pohybuje medzi 80 až 90 percentami, samotní obyvatelia Saudskej Arábie sa k celému programu stavajú nedôverčivo [Porges 2014: 178].

2.6 SAUDSKOARABSKÉ „TVRDÉ“ OPATRENIA

Chronológia terorizmu v Saudskej Arábii je naozaj pestrá a s prvými útokmi sa stretávame už pri dobytí Veľkej Mešity v roku 1979 a dvoma bombovými útokmi v rokoch 1995 a 1996. Saudskoarabský štát bol slabý v potláčaní radikálnej kritiky, pretože práve na nej bola založená jeho legitimita. Zavraždenie džihádovcov vo Veľkej mešite v roku 1979, či zatýkanie lídrov hnutia Shawa v roku 1994 sú znakom toho, že Saudská Arábia nebojuje proti terorizmu len ideami, ale aj hrubými prostriedkami. Po teroristickom útoku v USA, známom ako 9/11, sa objavilo úsilie skombinovať klasický boj proti extrémizmu, načrtnúť nový umiernený diškurz a upevniť podriadenosť voči vládcovi, aby tak boli potlačené akékoľvek známky násillia. Na prvý pohľad by sa zdalo, že „mäkké“ opatrenia vysoko prevažujú počet „tvrdých“ zásahov proti teroristom v Saudskej Arábii. Od februára 2006 sa žiadne väčšie útoky v Saudskej Arábii neodohrali, no napriek tomu došlo k masívnemu zatýkaniu podozrivých jedincov. Po stovkách zatknutých extrémistov sa Ministerstvo vnútra rozhodlo prerozdeliť väzňov do piatich skupín podľa stupňa hrozby. V roku 2010 sa konalo okolo 442 súdnych jednaní, pri ktorých bolo okolo 765 jedincov odsúdených zo sponzorovania terorizmu [Meijer 2012: 144]. Financovanie terorizmu bolo klasifikované ako trestný čin Zborom najstarších ulamá až v roku 2010 [Royal Embassy of Saudi Arabia 2015: 2].

Jedným z najkonkrétnejších zdrojov informácií, na základe ktorých je možné ako tak zdokumentovať úspešnosť celého saudskoarabského protiteroristického programu je „Zoznam 85 hľadaných osôb“, publikovaný vo februári 2009. V tomto dokumente sú osoby vyobrazené ako devianti so skazenými myšlienkami a ako bojovníci proti Bohu. Prejavom čiastočného neúspechu celého programu je fakt, že 11 väzňov z Guantánama (z celkového počtu 18 ktorí podstúpili program) sa objavilo na liste najhľadanejších a najnebezpečnejších osôb. Úspešnosť celého programu bola do tohto obdobia vyčíslená na neveriteľných 100 percent a verejnosťou táto skutočnosť otriasla natoľko, že stratili akúkoľvek dôveru v saudský program ako taký. Na svoju obranu vláda uviedla, že guantánamskí zajatci prešli len desať percentnou časťou programu [Meijer 2012: 147]. Väzni z Guantánama sa stali celosvetovo známymi, keď sa v roku 2009 prehlásili za lídrov organizácie jihu, t.j. svätej vojny na Arabskom polostrove. Na druhej strane, do apríla 2011 sa štyri osoby zo zoznamu rozhodli navrátiť k pravde a kooperovať so saudskými autoritami.

V prípade „Zoznamu 85 hľadaných osôb“ boli jednoznačne úspešnejšie „tvrdé“ protiteroristické opatrenia. Masívne zatýkanie, odhalenie takzvaných „bezpečných domov“ kde sa teroristi ukrývali, medzinárodná spolupráca, dobrovoľné vzdanie sa autoritám, ale aj usmrtenie podozrivých osôb sú dôkazom čiastočnej úspešnosti týchto rozsiahlych opatrení. Nakoľko sa za posledné roky neobjavilo väčšie množstvo útokov, zdá sa, že tvrdé opatrenia boli v praxi úspešné. Aj napriek stovkám zatknutých osôb však väčšina hľadaných teroristov stále úspešne operuje z Yemenu, z Afganistanu a výzvou do blízkej budúcnosti je práve ich dolapenie. Saudské autority si však aj naďalej uvedomujú, že tvrdými prostriedkami vyriešia krízu len dočasne a korene terorizmu rozhodne nezasiahnu.

2.7 ALŽÍRSKO A BOJ PROTI TERORIZMU

Korene alžírskoho boja proti terorizmu možno vidieť už v rámci oslobodeneckého boja spod francúzskej nadvlády v rokoch 1956 až 1962 a tento mal podobu guerillového boja. *Carl Schmitt* vymedzuje štyri základné charakteristiky guerilly, t.j. iregularita, mobilita, úzke prepojenie s pôdou, ktoré nazýva ako telurické vplyvy a intenzita politickej angažovanosti, ktorá je úzko prepojená s radikalizáciou nepriateľa [Schmitt 2007: 22]. Boj proti terorizmu a známkam radikalizmu taktiež nachádzame počas „chlebových stávk“ v roku 1988, kedy sa do ulíc vybralo niekoľko stoviek ľudí za účelom zvrhnutia vlády jednej strany. Toto povstanie bolo vládou potlačené a zanechalo za sebou okolo 500 mŕtvych. Odpoveďou vlády na túto krutú udalosť bolo otvorenie politického procesu pre opozičné strany. Zahrnuté tak boli aj sekulárne feministické, umiernené liberálne, ako aj umiernené a radikálne islamistické strany, nacionalisti, etnické skupiny, ale aj frankofónne a arabofónne skupiny [Le Sueur 2010: 3]. Táto snaha o demokratické reformy a liberalizáciu však skončila tak isto, ako skončila Pražská jar pre Československo. Najobávanejším aktérom v pripravovaných voľbách sa stal *Islamský Front Spásy* (FIS), ktorý nakoniec dokázal s prehl'adom vyhrať prvé kolo volieb. FIS však bolo vojenskými zložkami rozpustené krátko pred uskutočnením druhého kola volieb, nakoľko vraj verejne pohrozilo užitím násilia proti štátu. Od roku 1993 sa tak začínajú formovať opozičné organizácie, ktoré začali odboj proti alžírskemu režimu. *Ozbrojené Islamské Hnutie* (MIA), *Islamská Oslobodzovacia Armáda* (AIS), *Ozbrojená Islamská skupina* (GIA) a *Salafistická skupina pre kázanie a boj* (GSPC) sa stali kľúčovými aktérmi teroristického diania na území Alžírsku. GIA,

ako najradikálnejšia skupina organizovala útoky na civilistov, reportérov a ženy. Byť súčasťou zahájeného džihádu, teda boja proti neveriacim, bolo akosi prestížou v rámci teroristickej komunity. Následne sa známky terorizmu objavujú v období občianskej vojny medzi Islamistickými radikálmi a štátnym režimom v rokoch 1998 až 2002. Alžírsko využívalo v boji proti terorizmu rôzne techniky, no žiadna z nich sa nezdá byť dlhodobou efektívna. Takmer všetky súčasné protiteroristické opatrenia sú navrhnuté za účelom neutralizácie nepriateľa a snažia sa zaistiť lojálnosť občanov voči štátnemu režimu. Dá sa teda skonštatovať, že alžírsky boj proti terorizmu je v podstate bojom medzi starnúcimi vládnymi elitami a radikálnymi islamistami, ktorí sa usilujú o nastolenie Islamistického štátu a v neposlednom rade ostro vystupujú proti západným vplyvom v rámci ich kultúry.

2.8 „TVRDÉ OPATRENIA“ A ODPOVEĎ NA NÁRODNÚ TRAGÉDIU

Už v roku 1931 bola založená *Asociácia Moslimských ulamá*, ktorá propagovala reformovanú a puritánsku formu Islamu so snahou oživiť arabský jazyk a islamskú kultúru v Alžírsku. Národný oslobodzovací front ju však zahrnul pod svoje krídla, keďže ju vnímal ako mocenskú hrozbu, a tak asociácia oficiálne zanikla krátko po vyhlásení nezávislosti. Aj napriek snahám arabizovať politiku, či nastoliť kultúrnu revolúciu a odstrániť tak francúzske vplyvy, vláda nebola úspešná. Štát tak stratil kontrolu nad náboženskou otázkou a islam tak nabral viac radikálny a politizovaný rozmer. Jednou z prvých skutočných hrozieb pre štátny režim bola skupina pod skratkou MIA, ktorá viedla krátky guerillový boj proti vláde už v roku 1982 [Janssen, Hendricks 2012: 75].

V snahe potlačiť nástup islamistického hnutia sa na území Alžírska objavujú dve skupiny s rozličným prístupom. Takzvaní *vykoreňovači* neváhali používať najbrutálnejšie prostriedky na vyhladenie ozbrojených skupín, a na druhej strane boli *vyjednávacia*, ktorí snažili nadviazať dialóg a riešiť problém miernejšou cestou. Práve v období zvýšenej aktivity islamistických skupín vláda prichádza s nariadeniami, ktoré majú vyhladiť akékoľvek známky činnosti ozbrojených skupín. Vláda sa vybrala vykoreňovacím spôsobom a v roku 1993 vyhlasuje totálnu vojnu všetkým skupinám, ktoré nezložili zbrane. Súčasne tak bolo zriadené *Oddelenie vojenskej spravodajskej služby a bezpečnosti* (DRS), ktoré sa usiluje o odhalenie, pochopenie a zničenie

teroristického subjektu. Podozriví jedinci boli častokrát zadrživani bez akéhokoľvek nároku na právne zastúpenie. *Generálne riaditeľstvo pre národnú bezpečnosť* (DGSN), ktoré malo za úlohu potlačiť terorizmus a zničiť všetky skupiny infiltráciou členov, alebo ich totálnym vojenským zneškodnením aj dodnes disponuje obrovskou mocou a je schopné ovplyvňovať najzávažnejšie politické otázky. Vznik nových bezpečnostných aparátov bol z veľkej časti financovaný z nárastu cien ropy a zemného plynu [Janssen, Hendricks 2012: 79]. Od roku 1997 sa objavujú prvé úspechy vládneho postupu a na okraji miest sa tvoria „*islamistické ghettá*“, v rámci ktorých vládne emír, t.j. vodca islamistickej skupiny. Aj keď vláda tvrdí, že brutálneho násillia sa dopustili len islamistické skupiny, ukázalo sa, že aj vojenské štátne zložky nesú zodpovednosť za vraždenie nevinných civilistov. Vládne autority svoje konanie odôvodňujú tým, že sú ochrancami alžírskych štátnych inštitúcií pred politickými a radikálnymi islamistami, ktorí sa snažia pretvoriť Alžírsko na teokratický štát [Le Sueur 2010: 53].

S nástupom nového milénia sa početnosť násillia výrazne znížila v dôsledku používania vojenskej sily. V rámci procesu amnestií, ktorým sa budeme ešte venovať, sa členovia islamistickej skupiny GIA rozhodli v roku 2004 zložiť zbrane a prijať tak pomocnú ruku vlády. Najsilnejšou ozbrojenou skupinou sa stala GSPC, ktorá dokonca distribuovala informácie na internet, páchala bombové a samovražedné útoky a jej ideológiou bol džihádo-saláfizmus. Práve táto skupina sa neskôr spojila s celosvetovo obávanou *Al-Quaidou* a v súčasnosti rozširuje spoluprácu aj s ostatnými skupinami pôsobiacimi v regióne. Rôzne gangy, obchodníci s tabakom a zbraňami z Líbye, či drogové kartely sa stávajú spojencami AQIM a znemožňujú tak vláde vyriešenie tohto globálneho problému. Gangy spolupracujúce s AQIM pravidelne unášajú zahraničných turistov, ktorých potom odovzdajú do rúk samotnej teroristickej skupiny a požadujú za nich výkupné. Podľa dostupných dokumentov je zrejmé, že okolo 200 teroristov, ktorí dostali od vlády amnestiu, sa prinavrátilo k teroristickej činnosti, nakoľko zlyhali v rámci sociálnej integrácie. Vláda však tvrdí, že tento „*zostatkový terorizmus*“ nie je schopný ohroziť fungovanie štátu [Janssen, Hendricks 2012: 92]. Je teda viac než zrejmé, že alžírsky terorizmus sa rozrástá aj na medzinárodnú úroveň a má základne vo viacerých mestách.

Štátne autority rozhodli, že od roku 2009 sa bude uskutočňovať viac útokov proti AQIM, aby tak nemala skupina čas na plánovanie nových násillností. Usmrtenie niekoľkých dôležitých vodcov a spustenie novej operácie „*Ennasr*“, alebo tiež operácie *Vítazstvo*, malo na svedomí zneškodnenie niekoľkých základní teroristickej skupiny

v hornatých oblastiach na západe, východe a v centrálnych častiach Alžírsku. Sprísnený cezhraničný prechod s krajinami ako Mali, Nigéria alebo Mauretánia, zabraňuje nedovolenému prechodu medzi štátmi a kto sa pokúsi prekročiť hranice bez povolenia, môže byť dokonca zastrelený. Ďalšou úspešnou taktikou je spojenectvo s kmeňom Touaregov v Mali a v Nigérii. Touaregskí rebeli sa niekoľkokrát stretli s členmi AQIM v Mali a tvrdia, že AQIM vraj púta až príliš veľkú pozornosť na ich pašerácke siete. Od roku 2007 Alžírsko spolupracuje aj s medzinárodným Interpolom a posilnilo hraničné oblasti so všetkými okolitými krajinami. Viac ako 18 000 mužov operuje na južných hraniciach Alžírsku s cieľom zabrániť voľnému pohybu pašerákov a kriminálnikov v regióne [Janssen, Hendricks 2012: 96].

Taktika vyhnanie teroristov z miest do hornatých oblastí sa zdá byť úspešnou a niekoľko hlavných osobností z AQIM sa dokonca vzdalo do rúk vlády a poskytlo dôležité informácie o organizácii a štruktúre teroristickej skupiny. Nevyriešenou otázkou však aj naďalej ostáva chýlostivá téma týkajúca sa zmiznutia niekoľkých tisícok rebelov, ktorí sú stále nezvestní. Na protest sa teda v Alžírsku sformovali viaceré organizácie, medzi ktorými nechýba napríklad „*Obete Terorizmu*“, či „*SOS nezvestní*“. Dožadujú sa akéhosi vysvetlenia a pravdy. Z celkového počtu 13 541 žiadostí o poskytnutie odškodnenia pre rodiny nezvestných vláda vyhovelá okolo 95 %. Vojenská sila aj naďalej disponuje veľkými právomocami a jej rozpočet sa rapídne zvýšil. Do roku 2013 Alžírsko investovalo do vojenského aparátu sumu odhadovanú na desať miliárd dolárov [Torelli 2013: 1]. Hlavnými cieľmi autorít sú tak podchytenie kriminálnych sietí v rámci Sahelu, zvýšenie počtu pohraničných síl a zavedenie štrukturalizovaného rámca v boji proti terorizmu. V roku 2013 prišlo pri cezhraničnom prechode o život okolo 190 teroristov a okolo 40 teroristov bolo zatknutých na hraniciach s Lýbiou. Koordinácia s medzinárodnými aktérmi a spojencami je preto jednou z možných riešení vykorenenia terorizmu v Alžírsku.

2.9 „MÄKKÉ“ PROTITERORISTICKÉ OPATRENIA NA ÚZEMÍ ALŽÍRSKA

Alžírске vládne autority ešte stále nevyvinuli ucelenú protiteroristickú stratégiu, no predstavili niekoľko programov, medzi ktorými je vhodné spomenúť udeľovanie amnestií, možnosť guerillových bojovníkov verejne vystupovať v televízii a rozhlase, ponuky práce vo verejnej sfére a uľahčenie vstupu islamistických politických strán do

politického systému. Odvolanie výsledkov prvého kola parlamentných volieb v roku 1993 spustilo vojnu proti najbližšiemu nepriateľovi, ktorým bola v tomto prípade samotná alžírskaa vláda a jej bezpečnostný aparát. Mnoho žien, spisovateľov, atlétov a zahraničných hostí bolo obeťami teroristických útokov a značná časť alžírskej inteligencie bola dokonca nútená utiecť do exilu prevažne do Európy, Francúzska a Severnej Ameriky.

2.10 NÁRODNÉ ZMIERENIE

Uvoľnenie napätia a proces obnovenia občianskej spoločnosti začal v roku 1999, kedy bol do funkcie prezidenta zvolený Abdulazziz Bouteflika a nastoľuje fázu *národného zmierenia*. Znižovaním činnosti vojenského aparátu a jeho dohľadom nad verejnou správou, či udeľovaním amnestií pre teroristov tak Alžírsko ukazuje, že v boji proti terorizmu sa dá postupovať aj „mäkko“. Prezident Bouteflika v roku 1999 predniesol v národnej televízii príhovor, v ktorom oznámil možnosť udelenia amnestie pre každého, kto bojoval v rámci militarnej skupiny AIS. Krátko na to sa AIS rozhodla zložiť zbrane a prijať prezidentov návrh. Alžírsky prezident pred Spojenými národmi poznamenal, že použije akékoľvek prostriedky na to, aby potrestal tých rebelov, ktorí amnestiu odmietnu. Možnosť udelenia amnestií pre islamistických radikálov bola schválená v referende v roku 1999 takmer 99 percentami zúčastneného obyvateľstva [Le Sueur 2010: 80]. Prezident Bouteflika identifikoval 5 základných zločinov, t.j. zabitie, znásilnenie, spôsobenie trvalej invalidity, kolektívny masaker a umiestňovanie výbušnín na verejnom priestranstve. Možnosť amnestie odoprel tým, ktorí buď spáchali kolektívne masakry, alebo umiestnili výbušniny na verejnosti. Na základe udeľovania amnestií tak väzenie opustilo okolo 5000 teroristov a približne ďalších 5000 odsúdených väzňov. GSPC a mnoho ďalších skupín však túto lákavú ponuku odmietli a začali tak novú fázu džihádu v podobe boja proti národnej vláde.

Bouteflika však svojím premysleným konaním a menovaním sa za Ministra obrany si získaval sympatie u civilného obyvateľstva. Postupným odstraňovaním vedúcich generálov vo vojenskom aparáte a znovuzvolením do funkcie v roku 2004 tak potvrdil svoje silné postavenie. V rámci jeho medzinárodnej politickej reformy menoval do kľúčových pozícií aj niekoľko žien, čo mu pomohlo získať medzinárodné uznanie. Proces národného zmierenia podporil aj vydaním *Charty pre mier a národné zmierenie* v roku 2005. Na základe tejto listiny tak ponúkol ďalšie kolo amnestie nielen pre

islamistických teroristov, ale aj pre štátnych úradníkov či bezpečnostnú a vojenskú službu. Tento čin bol považovaný za kontroverzný a bol dlho diskutovanou témou aj na medzinárodnej úrovni. Vláda preto v roku 2006 prijala dodatočný zákon, ktorý zakazoval slovne, písomne alebo inou cestou škodiť Demokratickej ľudovej republike Alžírsko, oslabovať jej inštitúcie a hanobiť jej dobrú reputáciu. Samotná GSPC však aj napriek masovej podpore amnestií zo strany obyvateľstva toto referendum vyhlásila za nepodstatné. Vodca GSPC Droukdal dodal, že hlasovanie bola iba strata času nakoľko Alžírsko vraj potrebuje chartu pre Islam [Le Sueur 2010: 159]. Droukdalovým hlavným teroristickým cieľom sa stalo Francúzsko a fakt, že prijímanie nových členov prebiehalo na francúzskych hraniciach, bolo varovným signálom pre celú medzinárodnú spoločnosť. Sériou útokov v Alžírsku, pri ktorých boli zavraždení cudzinci, ale aj miestne civilné obyvateľstvo, vláda pomenovala ako zbabelosť a zradu v čase, kedy sa celé Alžírsko usiluje o národné zmierenie [Martinez 2000: 18]. Samotné výsledky udeľovania amnestií však neboli také úspešné, ako sa očakávalo. Problémom bolo nenadviazanie akéhosi zmierovacieho dialógu a snaha o reintegráciu jedincov do spoločnosti. Komisie, ktoré mali na starosť posudzovanie amnestie pre teroristov a väzňov neboli priehľadné a tak sa zdá, že niektoré amnestie boli udeľované náhodne a nepremyslene.

2.11 REHABILITÁCIA A REINTEGRÁCIA TERORISTOV DO SPOLOČNOSTI

Na základe poskytnutých údajov bolo do roku 2007 v rámci procesu amnestií prepustených okolo 6000 bývalých teroristov. Alžírsko sa však aj naďalej snaží poraziť terorizmus aj v rámci náboženských a ideologických základov, šíri pravý výklad Koránu a snažia sa o obnovu duchovného dedičstva alžírkeho národa. Za týmto účelom tak vláda pozvala uznávaných ulamá z Egypta a dokonca vytvorila vlastnú televíznu stanicu a rádio, ktoré vysielajú náboženské a edukačné programy a šíria umiernenú a nenásilnú verziu Islamu [Janssen, Hendricks 2012: 98].

Saudskoarabská protiteroristická stratégia týkajúca sa rehabilitácie a reintegrácie je na značne vyššej úrovni ako alžírsko. Sériu psychologických sedení, náboženských rád a stretnutí s rodinami mali pozitívny dopad na integráciu jedinca do saudskoarabskej spoločnosti. Na druhej strane Alžírsko predstavilo v roku 2007 *Zákonník o reintegrácii jedincov do spoločnosti* v ktorom sa uvádza, že zadržaní majú právo počúvať rádio

a pozerat' televízne programy, ktoré sú odsúhlasené autoritami, môžu podstupovať psychologické konzultácie a vzdelávať sa. Nachádzame aj snahu o náboženskú edukáciu, aj keď nie prepracovanú tak, ako v prípade Saudskej Arábie. Vláda taktiež monitoruje dianie v mešitách, sama menuje všetkých kazateľov a úzko s nimi spolupracuje na pravidelných zasadnutiach. Program proti samovražedným útokom je zameraný primárne na mládež, ktorá je viac náchylná k radikalizácii a je prezentovaný na školách, univerzitách, či v mešitách. Od roku 2000 vláda šíri a podporuje umiernenú salafistickú verziu Islamu, ktorý síce usiluje o islamizáciu spoločnosti a o presadenie sharie, no nesnaží sa nastoliť islamistický štát. Umiernené islamistické skupiny mali možnosť vstúpiť do politického systému už v deväťdesiatych rokoch a získavali relatívne vysokú podporu. V posledných voľbách v roku 2012 sa však hlboko prepadli, nakoľko neboli schopné zjednotiť sa [Arieff 2013: 4]. Otázkou však ostáva, či si Alžírsko uvedomí, že sa v rámci referendum a amnestií rozhodlo odstrániť aj kus svojej histórie, na ktorú sa snažia zabudnúť. Akékoľvek podrobnosti týkajúce sa obsahu rehabilitačného programu sú verejnosti neprístupné a preto tak úspešnosť daných opatrení môže byť vyjadrená len približne.

3. ÚSPEŠNOSTĚ ZAVEDENÝCH OPATRENÍ

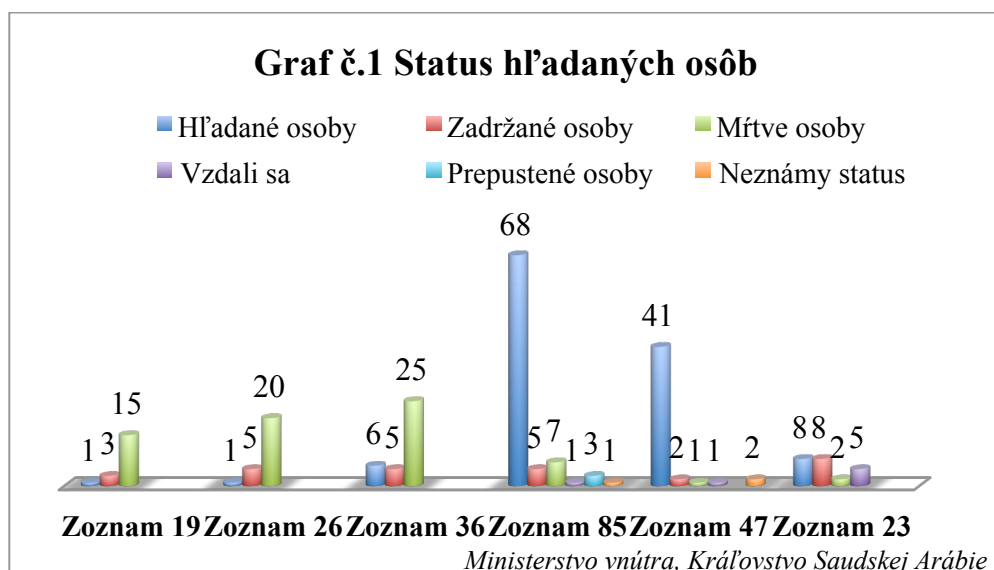
Pri evalvácii výsledkov zavedených protiteroristických programov v Alžírsku a v Saudskej Arábii je potrebné vziať do úvahy nielen náboženskú, ale aj socio-ekonomickú a politickú situáciu v danej krajine. Tieto faktory ovplyvňujú možnosť dlhodobejšej účinnosti jednotlivých opatrení a taktiež vplývajú na ich efektivitu. Séria „*tvrdých*“ a „*mäkkých*“ protiteroristických programov bola prijatá v oboch vyššie spomenutých krajinách, no dalo by sa tvrdiť, že sú navzájom štruktúrne odlišné, aj keď v oboch prípadoch je tvorcom opatrení štát. Zatiaľ čo Saudská Arábia disponuje viac prepracovaným a uceleným programom a snaží sa o presadzovanie „*mäkkej cesty*“, v prípade Alžírsku sa stretávame s prevahou vojenských zákrokov a masívneho zatýkania. Podľa Bouceka je potrebné evalvovať úspešnosť opatrení až po piatich rokoch od prepustenia väzňa, nakoľko je stále náchylný vrátiť sa k teroristickej činnosti [Boucek 2008: 21]. Zabíjanie, hromadné zatýkanie a zadržiavanie bez práva na obhajobu sú stále veľkými nedostatkami v oboch krajinách a je preto potrebné eliminovať nedostatok nezávislých orgánov a obmedzenie občianskych práv.

3.1 ÚSPEŠNOSTĚ „TVRDÝCH“ OPATRENÍ V SAUDSKEJ ARÁBII A V ALŽÍRSKU

Dalo by sa povedať, že do roku 2003 Saudská Arábia používala prevažne „*tvrdé*“ protiteroristické opatrenia. Už spomínané útoky proti džihádistom vo Veľkej mešite v roku 1979 mali krvavý podtón a stali sa tak akýmsi odrazovým mostíkom pre ďalšie násilné udalosti na saudskom území. Politické násilie sa prejavovalo v podobe organizovaných útokov namierených proti kráľovskej rodine a vládnym medzinárodným vzťahom primárne s USA a s ďalšími západnými krajinami. Bombardovanie zahraničných cieľov, samovražedné útoky a napádanie bezbranných civilistov v rezidenčných oblastiach v rokoch 1995 a 1996 donútili vládu vyhlásiť terorizmus za prvotriedneho nepriateľa a každý, kto sa zúčastnil týchto útokov mohol byť odsúdený na trest smrti. V rozmedzí rokov 2003 až 2004 došlo k niekoľkým desiatkam stretov vojenskej sily a teroristických skupín, pri ktorých prišlo o život niekoľko teroristov, ale aj saudskoarabských vojakov [Amnesty International 2009: 9]. Bezpečnostné zložky sa tak rozhodli spustiť sériu prehládavania domov, prepadov a ozbrojených stretov v rôznych regiónoch naprieč celou krajinou. Počas procesu zatýkania sa do väzenia dostali tisíce ľudí, ktorí boli zadržiavaní bez akéhokoľvek

nároku na obhajobu a na súdny proces aj niekoľko mesiacov, či rokov. Jeden z najdiskutovanejších prípadov protiprávneho zadržovania osôb sa odohral v roku 2004. Skupina právnikov, akademikov, intelektuálov a novinárov bola zatknutá, nakoľko v rámci petície navrhovali politickú reformu krajiny. Vláda ich obvinila z podpory terorizmu, zo spochybnenia roly Islamu a panovníka v krajine a z narušenia stability a jednoty Saudskej Arábie [Amnesty International 2009: 14]. Je teda potrebné zdôrazniť, že kritika vlády a jej postupov sa v Saudskej Arábii radí do kategórie terorizmu, a preto existuje tenká hranica medzi skutočnými teroristami a politickými oponentmi. Je veľmi ťažké vyhodnotiť úspešnosť protiteroristických opatrení, nakoľko vláda a bezpečnostné zložky neposkytujú prístup k podrobnejším informáciám o počte obetí a zadržaných. Len od októbra 2007 do júna 2008 bolo zatknutých viac ako 701 osôb, do októbra 2008 pred súd predstúpilo 991 zadržaných [Meijer 2012: 145]. Podľa Amnesty International bolo veľa radikálov zastrelených bez nároku na zloženie zbraní, a preto spochybňujú právnosť takýchto zákrokov. [Amnesty International 2009: 10].

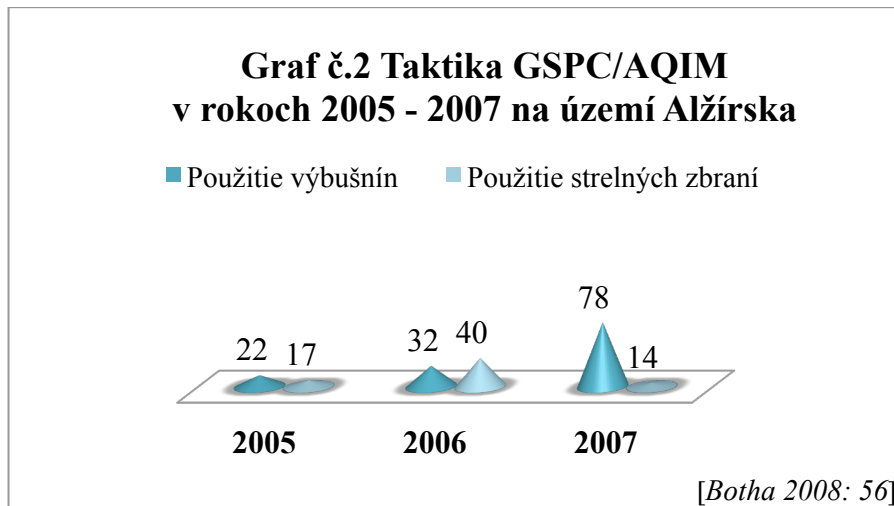
„Zoznam 85 hľadaných osôb“, v ktorom figuruje až 83 saudských občanov, sa stal jedným z najefektívnejších zdrojov na vyhodnotenie úspešnosti tvrdých saudskoarabských opatrení. Následne bol niekoľkokrát rozšírený o nové hľadané osoby v podobe vydania *Zoznamu 19, 26, 36, 47 a 23 hľadaných osôb*. V grafe č.1, ktorý je založený na analýze dát poskytnutých Ministerstvom vnútra Saudskej Arábie je zrejmé, že z celkového počtu 236 hľadaných osôb je v súčasnosti zadržaných 28 osôb, 7 podozrivých sa dobrovoľne vzdalo, traja väzni boli prepustení na slobodu, 70 osôb bolo zavraždených alebo spáchalo samovraždu, 125 osôb stále ostáva nezvestných a zvyšné tri osoby majú neidentifikovaný status.

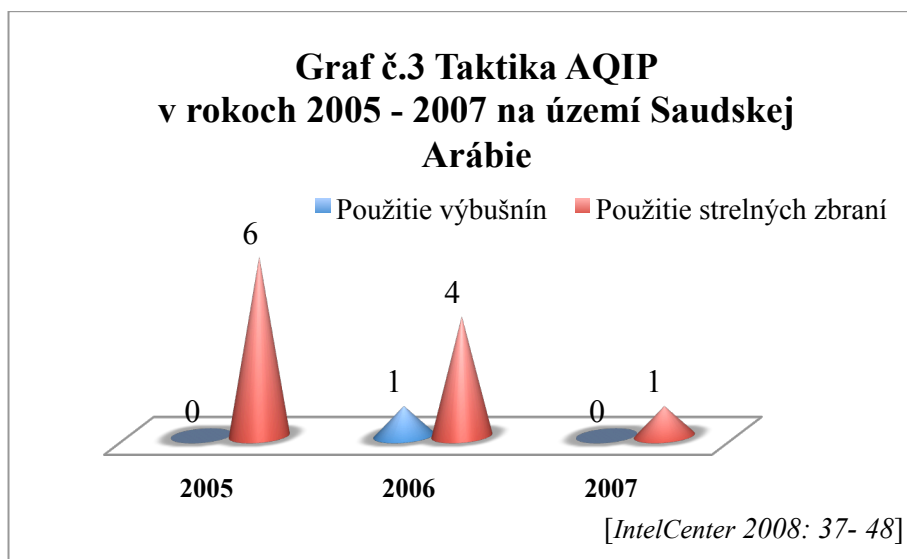
Aj keď sa zdá, že na základe tvrdých opatrení Saudská Arábia dospela k pozitívnym výsledkom, čo i len jeden recidivista, alebo teda jedinec, ktorý sa vrátil po prepustení k teroristickej činnosti, môže mať na svedomí stovky životov. Vláda si uvedomuje, že použitím čisto vojenskej sily bude efektívnosť programu limitovaná a je potrebné ju kombinovať s opatreniami, ktoré sú schopné vyhládať a zasiahnúť ideologické základy násilia. Je teda nevyhnutné, aby saudské autority dokázali zabezpečiť ochranu obyvateľov, no pritom plne rešpektovať záväzky voči medzinárodnému výkladu ľudských práv a zamedziť tak problémom ako sú nespravodlivé súdy, odoprenie nároku na obhajobu a obmedzenie podmienok na slobodu prejavu.

V prípade Alžírka sa taktiež možno stretnúť s „tvrdými“ opatreniami, ktoré sú vykonávané najmä bezpečnostným aparátom disponujúcim veľkými právomocami. Počiatočné známky násilia a rebélie, ktoré sa objavili krátko po vyhlásení nezávislosti v roku 1962, boli do istej miery spôsobené zvýšenou urbanizáciou a zhoršovaním socio-ekonomických podmienok, zjednotením populácie bez ohľadu na sociálne, kultúrne a politické rozdiely, vládou jednej strany a silnej armády. So snahou demokratizovať spoločnosť prostredníctvom reforiem v roku 1992 však naopak došlo k boju o moc a prestíž. Rozpustenie politickej strany FIS s islamistickým programom viedlo k občianskej vojne, označovanej ako *národná tragédia*, v ktorej prišlo o život okolo 200 000 ľudí. Nedostatočné vyšetrenie okolností, nespravodlivé súdy, použitie systematického násilia a zmiznutie niektorých podozrivých ostávajú aj dodnes nevyriešenými prípadmi [Amnesty International 2006: 1]. Obdobie boja islamistických skupín proti štátnemu aparátu teda symbolizuje využívanie represívnych opatrení v boji proti terorizmu. Vyhladenie akejkoľvek opozície a ozbrojených skupín bolo prvoradým cieľom alžírskych autorít. Do popredia sa v tomto časte dostala ozbrojená skupina pod skratkou *GSPC*, ktorá od roku 2006 vystupuje ako *Al-Quáida v Islamskom Maghrebe*, ktorá do roku 2008 dokonca rozšírila svoje pôsobenie do okolitých krajín. Táto hybridná teroristicko-kriminálna skupina pravidelne organizuje náborové kempy a nadväzuje spoluprácu s pašerákmi, gangami a drogovými kartelmi v rámci Sahelu a jej postup sa zdá byť mimoriadne efektívny v rámci rozširovania kontaktov a sietí. Alarmujúcim je aj fakt, že podľa dostupných dokumentov sa okolo 200 amnestovaných väzňov z celkového počtu 2000 v roku 2006, vrátilo k teroristickej činnosti, nakoľko nezvládli proces reintegrácie do spoločnosti [Janssen, Hendricks 2012: 92].

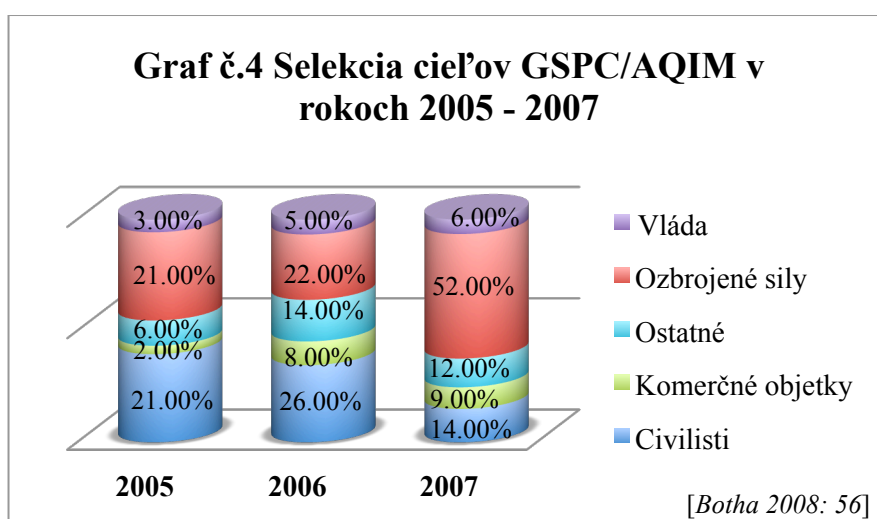
Z grafu č.2 je možné vydedukovať, že v rozmedzí rokov 2005 až 2007 sa počet teroristických útokov s použitím výbušnín rapídne zvýšil, nakoľko sa skupina snažila o pritiahnutie pozornosti a chcela prezentovať svoju silu. Podľa *Anneli Botha* sa taktiež zvýšil počet samovražedných bombových útokov, ktoré boli vykonávané menej skúsenými bojovníkmi, ktorí sa dali ľahko nahradiť. Pri použití strelných zbraní v rámci boja proti štátnemu aparátu by skupina mohla prísť o veľa dôležitých osôb [Botha 2008 :57].

Na porovnanie, v *grafe č.3* sa uvádza, že na území Saudskej Arábie v tomto istom období došlo celkovo k oveľa menej teroristickým útokom, pri ktorých boli použité najmä strelné zbrane. Jediným útokom, pri ktorom boli použité výbušniny sa stal útok v meste Abqaiq vo februári roku 2006. V Alžírsku prevažovali útoky, pri ktorých boli použité výbušniny.

Graf č.4 poskytuje informácie ohľadom selekcie cieľov teroristickej skupiny GSPC, respektíve AQIM (od roku 2006) v rokoch 2005 až 2007. S prvými teroristickými útokmi namierenými proti zahraničným cieľom sa stretávame už v roku 1993, kedy radikálna skupina GIA uniesla a surovo zavraždila dvoch francúzskych výskumníkov [Botha 2008: 62]. Útoky proti civilistom a zahraničným turistom, novinárom, či diplomatom sa postupom času stupňovali a samotné Alžírsko tak bolo nútené nadviazať medzinárodnú spoluprácu. V prípade Saudskej Arábie sa v rokoch 2005 až 2007 väčšinou jednalo o útoky na komerčné objekty a ozbrojené sily.

V snahe obmedziť voľný pohyb teroristov cez alžírské hranice, sa jej podarilo do roku 2010 zatknúť niekoľkých lídrov AQIM. Práve zatýkanie a držanie podozrivých vo väzbe je podľa *Amnesty International* protizákonné. Na rozdiel od Saudskej Arábie, kde rodina zohráva kľúčovú úlohu v rámci rehabilitačného programu, v Alžírsku nie je rodinám povolené komunikovať, či vôbec navštíviť podozrivého. Samotný väzeň nie je oboznámený so svojimi právami, no má nárok na právne zastúpenie [Amnesty International 2006: 14]. Nedávne teroristické útoky v roku 2013, ktoré sa odohrali na juhovýchode Alžírsku mala na svedomí AQIM. O život vtedy prišlo 39 zahraničných rukojemníkov, ktorí boli držaní v zajatí počas štyroch dní. Pre alžírsku vládu aj naďalej ostáva kľúčovou úlohou eliminácia pôsobenia AQIM na území Alžírsku. V roku 2013 zharmonizovala vláda definíciu terorizmu s medzinárodnými teroristickými konvenciami. Monitorovanie médií, internetu, vyšetřovania a hraničné kontroly sa zdajú byť tým správnym prostriedkom. Podľa dostupných zdrojov bolo v roku 2013 okolo 545 jedincov obvinených z teroristickej činnosti a okolo 220 teroristov prišlo o život na

pohraničných oblastiach s Mali, s Lýbiou a s Tuniskom [U.S. Department of State 2013: 3]. Aj keď sa zdá, že počet teroristických útokov na území Alžírsku sa výrazne znížil, vláda sa naďalej snaží o vypracovanie ucelenej stratégie, ktorá bude zahŕňať nielen silný vojenský aparát, na ktorom je závislá, ale aj na revíziu náboženských, ideologických a duchovných základov alžírskoho národa. Hrozba pašovania zbraní zo susednej Lýbie, či expanzia AQIM do susedného Mali sú taktiež závažné hrozby, ktorým krajina v súčasnosti musí čeliť. Vláda začlenila do Trestného zákonníka nové typy zločinov a nedobrovoľné zadržiavanie osôb, znečisťovanie vzduchu, použitie nukleárných materiálov a zneškodňovanie komunikačnej infraštruktúry. Tieto činy sú tak definované ako akty terorizmu [Torelli 2013: 3].

V prípade Saudskej Arábie tvrdé opatrenia určite zohrali svoju úlohu najmä v minulosti. Saudské autority postupom času dokázali vypracovať kompletnú stratégiu, ktorá dokáže monitorovať jedincov aj po prepustení z väzby. Taktiež v úspešnosti zadržania hľadaných osôb na základe Listov vydaných Ministerstvom vnútra možno vidieť isté známky úspechu. Problémom Alžírsku je jeho závislosť na vojenskom aparáte a stále pretrvávajúca militárna operácia proti teroristickým skupinám. Je výzvou do budúcnosti, aby sa Alžírsko dokázalo zamerať aj na monitorovanie správania sa jedinca po jeho prepustení a prejavil snahu o pomoc pri integrácii daného zločincina do spoločnosti, keďže práve v tomto bode zlyháva.

3.2 „MÄKKÉ” PROTITERORISTICKÉ OPATRENIA A ICH ÚSPEŠNOSŤ

Medzi prvé známky úsilia o zavedenie miernejšej cesty v boji proti terorizmu je možnosť guerillových skupín verejne vystupovať a prezentovať svoje názory v roku 1993. Vláda im dokonca ponúkala prácu vo verejnom sektore, pomáhala im pri výstavbe obydli a pritom sa snažila znovu získať vieru vo vládne inštitúcie tým, že povolila umierneným islamistickým skupinám uchádzať sa o politické posty [Janssen, Hendriks 2012: 81]. Akési ďalšie uvoľnenie situácie nastalo v roku 1997, kedy sa po dlhodobých vyjednávaniach štátnych autorít a islamistických skupín rozhodla AIS zložiť zbrane. Proces „*národného zmierenia*”, ktorý sprevádza vládu prezidenta Bouteflika v roku 1999 je obdobím dualizmu používania *mäkkých* a *tvrdých* protiteroristických opatrení v Alžírsku. Prezident krátko po svojom zvolení predstavil *Harmonizačné občianske právo*, vďaka ktorému bolo do roku 2007 amnestovaných viac ako 6000

bývalých teroristov, z ktorých sa podľa dostupných informácií iba 20 opätovne prihlásilo k teroristickej činnosti. Podľa *Janssen a Hendriksa* je tento fakt zavádzajúci [Janssen, Hendriks 2012: 88]. Nakoľko vláda podáva skreslené informácie o protiteroristických opatreniach, akékoľvek kvantitatívne vyjadrenie úspešnosti je preto len veľmi relatívne. Opätovné zvolenie Bouteflika do prezidentského úradu v roku 2004 znamenalo vieru obyvateľstva v úspešnosť zavedených opatrení. Aj keď bolo znovuzvolenie prezidenta do funkcie sprevádzané obvineniami z korupcie a kontroly médií, Bouteflika dokázal svetú, že v boji proti terorizmu bude Alžírsko vystupovať ako spojenec so západným svetom. Cestou k porazeniu terorizmu bolo aj prijatie zákonníka o reintegrácii jedincov do spoločnosti, v ktorom je uvedený zoznam povolených televíznych staníc, rádii a vláda taktiež monitoruje situáciu v mešitách, ktoré v mnohých prípadoch slúžili ako miesto stretnutí radikálov. Po nástupe arabskej jari v okolitých krajinách stojí Alžírsko pred závažnými rozhodnutiami. Nevyhnutné je rozšírenie politického spektra, zníženie korupcie a byrokracie a taktiež odstránenie vládnej starnúcej elity. Už v roku 2012 boli prijaté reformy na zmenu volebného poriadku a v následných voľbách v tom istom roku sa volebná účasť pohybovala na úrovni 43 % [Arieff 2013: 7]. Tak ako v prípade Saudskej Arábie, tak aj v Alžírsku sa stretávame s nedostatkom informácií týkajúcich sa samotných rehabilitačných programov a podrobnejších evalvácií výsledkov. Rôzne štúdie uvádzajú rôzne počty prepustených teroristov. Samotné odlíšenie teroristu od devianta je veľmi ťažké, a je takmer nemožné predpovedať akési dlhodobé účinky daných opatrení .

Využitie mäkkých protiteroristických opatrení prevažuje rozhodne v prípade Saudskej Arábie. Prijatím série programov pod názvom PRAC sa vláda môže vysoko individualizovaným prístupom, začlenením rodinných príslušníkov do tvorby programu, či neustálym monitorovaním a vyhodnocovaním výsledkov dozvedieť o prípadnej recidivite jedinca a prípadne jej aj zabrániť. Poskytovanie hodín kultúry, saudskej histórie, ako aj séria náboženských reedukačných programov sú kľúčom k pozitívnym výsledkom celého programu. Na rozdiel od Alžírska sa saudske autority nespoliehajú výlučne na bezpečnostné zložky, ale samé sa podieľajú na tvorbe náboženských, rehabilitačných a reedukačných programov. Vyjednávania s teroristami neprichádza do úvahy, pretože vláda požaduje úplné podriadenie sa kráľovi a propaguje oficiálnu formu Islamu. Saudské autority tvrdia, že PRAC program je mimoriadne úspešný, lebo nie je založený na pomste, ale naopak na zhovievavosti, keďže väčšina teroristov je len naivná a zavádzaná teroristickými skupinami [Meijer 2012: 121]. Akási snaha o evalváciu

výsledkov sa nachádza v dielach rôznych autorov ako *Christopher Boucek*, *Maria Porges* či *Roel Meijer*. Podľa *Bouceka* sa iba v roku 2003 rehabilitačného programu zúčastnilo 3000 väzňov, 1400 bolo prepustených na slobodu a okolo 1000 väzňov ostalo v zajatí aj naďalej [Boucek 2008: 21]. After Care program, ktorý je založený na úzkej spolupráci rodiny a štátnych zložiek iba v roku 2009 úspešne ozdravil 220 jedincov z celkového počtu 297. Úspešnosť protiteroristickej stratégie je vyjadrená recidivizmom. Pohybuje na hranici dvadsiatich percent, pričom sa uvádza, že takmer desať percent všetkých väzňov sa odmietlo podrobiť tomuto ozdravnému procesu a upustiť zo svojich radikálnych myšlienok [Meijer 2012: 143]. Stretávame sa taktiež s prípadmi, kedy väzni odmietli spolupracovať a snažili sa tak spochybniť celkový význam programov. Práve tak preukázali, že opatrenia sú hrozbou pre ich ďalšie pôsobenie, nakoľko jedinci upustili z radikálneho myslenia a vrátili sa k oficiálnej forme Islamu.

Saudskoarabské protiteroristické opatrenia sú uznávané aj na medzinárodnej úrovni. Dôležité je však podotknúť, že prevzatie teroristickej stratégie z inej krajiny musí byť prispôsobené náboženským, historickým a socioekonomickým podmienkam danej krajiny. Napríklad Singapur sa rozhodol aplikovať stratégiu založenú na saudskoarabskom modeli a doposiaľ vykazuje pozitívne výsledky. Aj napriek útokom z roku 2013, kedy Al-Quaída zasiahla spoločnosť obchodujúcu s plynom, sa vláda snaží znemožniť operácie na území kráľovstva. Podobne ako v prípade Alžírka, zvýšená hraničná kontrola, vzdušné a termo monitorovanie, či budovanie bezpečnostných programov s okolitými krajinami sa javia byť úspešnými. V roku 2013 bolo odsúdených niekoľko desiatok osôb obvinených z financovania terorizmu, z nábora členov a plánovania teroristických útokov [US Department of State 2013: 2]. Kráľovstvo sa taktiež rozhodlo poskytovať tréningy pre bankárov, sudcov a prokurátorov, aby tak pomohli odhaliť jedincov, či charitatívne skupiny, ktoré boli hlavným sponzorom teroristických skupín.

V prípade Saudskej Arábie sa stretávame s vysoko individuálnym a zhovievavejším prístupom, dokonca samotní členovia vlády sa zúčastňujú svadiieb zorganizovaných za vládne peniaze. Vláda sa podieľa na integrácii jedinca do spoločnosti a taktiež sa snaží presadiť oficiálnu verziu Islamu a potlačiť akékoľvek zárodoky násilného myslenia. Samotný princ al-Nayef vyhlásil, že „terorizmus je prácou diabla, ktorá nemá žiadne korene v náboženstve a nemá nič spoločné so základnými ľudskými hodnotami” [Meijer 2012: 134]. Neustálou inováciou programov sa preto

Saudská Arábia stala vzorovým príkladom, ako úspešne bojovať proti terorizmu aj umiernenou cestou, na rozdiel od Alžírska. Alžírsko stále nedokázalo skompletizovať súbor opatrení a aj naďalej preferuje využitie represívnej cesty v boji proti terorizmu.

ZÁVER

Zástancovia Islamu hlásia, že Islam je náboženstvom mieru a tolerancie. Po teroristických útokoch v New Yorku v roku 2001, kde práve 15 z celkového počtu 19 útočníkov, bolo pôvodom zo Saudskej Arábie, veľmoci začali celosvetový boj proti terorizmu. Na očistenie svojho mena sa saudskoarabské authority rozhodli zmeniť a viac prepracovať svoju protiteroristickú stratégiu. Podľa saudskoarabských autorít je každý, kto sa dopustí násilia a extrémizmu v mene náboženstva, deviant a kriminálnik [The Kingdom of Saudi Arabia 2012:1]. V prípade Alžírka sa jedná prevažne o sériu represívnych zákrokov, s ktorými sa možno stretnúť už od obdobia nezávislého Alžírka. Zmiznutie osôb, hromadné zatýkanie či stopovanie teroristických buniek v Saheli za pomoci medzinárodných aktérov ukazujú, že vojenská moc má stále prevahu nad *bojom ideí*, ktorý sa zdá byť do istej miery úspešnou taktikou na území Saudskej Arábie.

Dalo by sa teda tvrdiť, že Saudská Arábia prevažne používa v boji proti terorizmu umiernenejšiu cestu a PRAC program, ktorý sama vytvorila a neustále ho inovuje. Program sa stal akýmsi vzorom pre krajiny, ktoré proti terorizmu bojujú bez povšimnutelných výsledkov. Recidivita sa pohybuje na úrovni 10 až 20 percent a je považovaná za veľký úspech, a teda úspešnosť celého trojfázového programu je vyčíslená na 80 až 90 percent. Do akej miery sú tieto údaje korektné, nie je vôbec ľahké dokázať. Saudskoarabské authority dôsledne strážia informácie o úspešnosti programu a poskytujú len rozhovory, ktoré však nie sú podložené žiadnymi relevantnými spismi, či dokumentmi. Je možné predpokladať, že ich stratégia môže mať aj dlhodobejšie účinky, pokiaľ budú neustále inovovať osnovy a učiť sa zo svojich chýb, budú začleňovať rodiny zadržaných do programov čoraz viac a neustále monitorovať a kontrolovať správanie prepustených jedincov. Saudskoarabský kráľ Abdullah vystihol potrebu ochrany mieru a bezpečia občanov veľmi trefne svojim citátom už v roku 2008: „*Rozvoj môže byť dosiahnutý v bezpečnom prostredí a my tak zdôrazňujeme naše odhodlanie vyhladiť deviantné skupiny vraždiacich teroristov a odhodlanie bojovať proti deviantným myšlienkam. V krajine dvoch posvätných mešít sa nenachádza žiadne miesto pre extrémizmus*” [The Kingdom of Saudi Arabia 2012:7]. V prípade využitia tvrdých prostriedkov na dolapenie hľadaných teroristov figurujúcich na zoznamoch sa vláde taktiež darí. Doteraz sa podarilo dolapiť 108 osôb, ktoré boli buď zadržané, prepustené, alebo usmrtené. Výzvou do budúcnosti však aj naďalej ostáva potreba

medzinárodnej a regionálnej spolupráce a v spoločnom boji proti terorizmu v súlade s medzinárodnými normami. Celkovo však nie je možné výsledky opatrení kvantifikovať s presnosťou. Každý sprístupnený dokument vydaný vládou uvádza rozdielne počty zatknutých a ozdravených teroristov a preto výsledky môžu byť vyjadrené len relatívne. Faktom však ostáva, že *boj ideí* má na území Saudskej Arábie prevahu.

Problémom podrobnejšej analýzy výsledkov v prípade Alžírka je taktiež nedostatok overených informácií a sprístupnených dokumentov. Samotné Alžírsko ešte stále pracuje na ucelenej stratégii. Doteraz však nebolo veľmi úspešné v reintegrácii jedincov do spoločnosti a zdá sa, že práve represívna a tvrdá cesta má prevahu v alžírskom boji proti terorizmu. Mimoriadne silné bezpečnostné zložky a vojenský aparát operujúci v Saheli i na území samotného Alžírka stále zohrávajú dôležitú úlohu. Alžírsko by sa však malo zamerať aj na miernejšie opatrenia a najmä na prepracovanie osnov rehabilitácie a reintegrácie jedinca späť do spoločnosti. V rokoch 2002 až 2006 sa okolo 200 účastníkov vrátilo k teroristickej činnosti a pár z nich dokonca do vedenia AQIM, najobávanejšej skupiny pôsobiacej v oblasti celého Sahelu. Po zvýšení počtu vojakov na hraniciach Alžírka vláda vyhlásila, že v roku 2013 bolo zavraždených okolo 190 teroristov a budú sa aj naďalej usilovať o zamedzenie vstupu teroristov do krajiny. V prípade „mäkkých“ opatrení môže byť úspešnosť evalvovaná jedine na základe počtu udelených amnestií. Na slobodu bolo podľa dostupných vládnych dokumentov prepustených viac ako 6000 tisíc podozrivých. Presný počet osôb, ktoré zlyhali v reintegrácii do spoločnosti, však nie je možné dohľadať. Symbolom nádeje občanov, že raz boj proti terorizmu vyhrajú, je prezident Abdelaziz Bouteflika, zvolený do funkcie po štvrtýkrát. Od roku 1999 sa snaží bojovať proti radikálom. Sám v roku 2003 pred Organizáciou Spojených Národov predniesol: *„Výzvou pre medzinárodné spoločenstvo je v prvom rade terorizmus, a preto prevencia a porazenie terorizmu stále vyžaduje vysoký stupeň ostražitosti, mobilizácie a širokej kooperácie na národnej, regionálnej a medzinárodnej úrovni. Je potrebné prijať konsenzus nad otázkou definície terorizmu tak, aby neboli ohrozené boje za slobodu a legitimita práva národov na sebaurčenie“* [Bouteflika 2003:1]. Nadviazanie spolupráce s USA a s Veľkou Britániou, monitorovanie hraníc s Mali, s Mauretániou, s Nigerom a s Lýbiou sa stávajú prioritou súčasnej protiteroristickej stratégie. Len nasledujúce roky budú schopné odhaliť, nakoľko boli tieto opatrenia úspešné. Nedostatok podložených informácií ovplyvňuje presnosť evalvácie úspešnosti tvrdých, či mäkkých opatrení. S istotou je však možné tvrdiť, že represívna cesta ostáva aj naďalej v prevahe.

SUMMARY

Islam claims to be the religion of peace and tolerance but until now it is connected to violence more than ever due to terrorism. Both, Saudi Arabia and Algeria had developed measures to combat this global phenomenon. The thesis was examining the success rate of either repressive or moderate counterterrorism measures in these Islamic countries. Due to lack of information provided by state authorities, the rate of each programme remains uncertain. The public is not allowed to access detailed description of programmes and therefore it is really difficult to even predict further effectiveness of these measures.

It is generally recognised, that in the case of Saudi Arabia the “battle of ideas” overpowers the use of hard measures. According to government of Saudi Arabia, the recidivism of prisoners is only in the range of 10 to 20 %, which means that the rehabilitation, re-education and post release care programmes are very successful. Should Saudi Arabia keeps improving its strategies and implements the family in to the whole process even more, the programmes could have long-term effects.

There is also lack of relevant information in the case of Algeria and to evaluate the results of counterterrorism measures still remains very difficult. As per incredibly strong competencies of military forces, Algeria managed to detain many suspects alongside borders with its neighbours. It is claimed that more than 6000 prisoners accepted the amnesty, however hundreds of them had returned back to violence and terrorism. The fourth time re-elected president of Algeria, Abdelaziz Bouteflika, is being considered as a hope and faith of citizens for a national reconciliation.

It is necessary to state, that both types of measures were successful in a certain way. Detaining, killing or rehabilitation of potential terrorists seems to be efficient, however there is a need to come up with moderate ways how to combat terrorism. For Algeria it is a challenge for the immediate future, but in the case of Saudi Arabia we can see at least an effort, which has been appreciated on the international level as well.

POUŽITÁ LITERATÚRA

Knihy a monografie:

ALAM, Masud. *Religious Terrorism*. Vyd.1. Marston Gate: Amazon.co.uk, 2015. 109s. ISBN 978- 1507672082.

BRADDOCK, Kurt. *The Talking Cure? Communication and Psychological Impact in prison de-radicalisation programmes*. In: SILKE, Andrew. *Prisons, Terrorism and Extremism*. Oxon: Routledge, 2014. s. 60-74. ISBN 978-0-415-81037-1.

CRENSHAW, Marta. *Terrorism in Context*. Vyd.4. Pennsylvania: The Pennsylvania University State Press, 2007, 633s. ISBN 978-0-271-01014-4.

DELACOURA, Katerina. *Islamist Terrorism and Democracy in the Middle East*. Vyd.1. New York: Cambridge University Press, 2011. 213s. ISBN 978-0-521-68379-1.

INTELCENTER. *Al-Qaeda Messaging: Attacks Timeline 1992-2007*. Vyd.1. Alexandria: Tempest Publishing, 2008. 68s. ISBN 978 - 0966543773.

JACKSON, Richard et al. *Terrorism: A Critical Introduction*. Vyd.1. London: Palgrave Macmillan, 2011. 332s. ISBN 978-0-230-22117-8.

LE SUEUR, James, D. *Between Terror and Democracy. Algeria Since 1989*. Vyd.1. London: Zed Books, 2010. 239s. ISBN 978-1-84813-535-2.

MARTINEZ, Luis. *The Algerian Civil War, 1990-1998*. Vyd.1. New York: Columbia University Press, 2000. 265s. ISBN 978-0231119962.

PORGES, Marisa L. *Saudi Arabias „Soft“ Approach to Terrorist Prisoners. A model for others?* In: SILKE, Andrew. *Prisons, Terrorism and Extremism*. Oxon: Routledge, 2014. s.169-182. ISBN 978-0-415-81037-1.

SCHMITT, Carl. *Theory of Partisan: Intermediate Commentary on the Concept of the Political*. Vyd.2. New York: Telos Press Publishing, 2007. 95s. ISBN 978-0-914386-33-9.

TRUMAN, Joseph. S. *Communicating Terror. The Rhetorical Dimensions of Terrorism*. Vyd.2. San Francisco: San Francisco State University, 2010. 240s. ISBN 9781412973243.

Elektronické zdroje:

ALSHEHRI, C.A., *Soft Power as an Alternative to Hard Power in Counterterrorism in Saudi Arabia*. [online]. U.S. Army War College, ©2010. [cit. 2015-03-09]. Dostupný z WWW: < www.dtic.mil/get-tr-doc/pdf?AD=ADA522010>.

AMIN, Nareman. *Seizure of the Holy Mosque in Mecca: Underlying Religious, Socio-Economic or Political Dimensions?* [online]. Cairo: The American University of Cairo. ©2012. s.33-35. [cit. 2015-02-05]. Dostupný z WWW: < http://www.aucegypt.edu/research/ebhrc/publications/Documents/Chronicles2012/2012_chronicles_final-version.pdf>.

AMNESTY INTERNATIONAL. *Saudi Arabia: Assaulting Human Rights in the Name of Counter-Terrorism*. [online]. Amnesty International Publications, ©2009. 65 s. [cit. 2015-03-05]. Dostupný z WWW: < <http://www.amnesty.org/download/Documents/48000/mde230092009en.pdf>>.

AMNESTY INTERNATIONAL. *Unrestrained Powers: Torture by Algeria's Military Security*. [online]. Amnesty International Publications, ©2006. 43s. [cit. 2015-03-05]. Dostupný z WWW: <http://www.algeria-watch.org/pdf/pdf_en/ai_100706.pdf>.

ARIEFF, A. *Algeria: Current Issues*. Congressional Research Service. [online]. ©2013. 17s. [cit. 2013-05-11]. Dostupný z WWW: < <http://www.fas.org/sgp/crs/row/RS21532.pdf>>.

BOTHA, Anneli. *Terrorism in the Maghreb. The Transnationalisation of Domestic Terrorism*. [online]. ISS Monograph Series, ©2008. no.144. 236s. [cit. 2015-05-02]. Dostupný z WWW: < <https://www.frstrategie.org/barreFRS/publications/dossiers/2011/aqmi/doc/MONO144FULL.pdf>>.

BOUCEK, Christopher. *Saudi Arabia's "Soft" Counterterrorism Strategy: Prevention, Rehabilitation and Aftercare*. [online]. Washington DC, Carnegie Endowment, ©2008. 27s. [cit. 2013-05-11]. Dostupný z WWW: <http://carnegieendowment.org/files/cp97_boucek_saudi_final.pdf>.

BOUTEFLIKA, Abdelazziz. *The United Nations General Assembly*. [online]. New York: United Nations., ©2003 [cit. 2015-03-02]. Dostupný z WWW: < <http://www.un.org/webcast/ga/58/statements/algeeng030924.htm>>.

HEGGHAMMER, Thomas. *Islamist Violence and Regime Stability in Saudi Arabia*. [online]. International Affairs, ©2008. vol.84, no.4. 14s. [cit. 2015-03-09]. Dostupný z WWW: <<http://www.jstor.org/stable/25144872>>.

MARCUS, I. ZILBERDIK. N.J. *The Muslim Brotherhood: In its own words*. [online]. Jerusalem: Palestinian Media Watch, ©2012 [cit. 2015-05-09]. Dostupný z WWW: <<http://www.isranet.org/muslim-brotherhood-its-own-words>>.

MEIJER, R., HASAN, N., HENDRIKS, B., JANNSEN, F. *Counter - Terrorism Strategies in Indonesia, Algeria and Saudi Arabia*. Report. [online]. Hague: Netherlands Institute of International Relations 'Clingendael', 2012. 177s. [cit. 2013-05-11]. Dostupný z WWW: <<http://english.nctv.nl/publications%2Dproducts/reports/>>.

PORGES, Marisa L. *Reform School for Radicals*. [online]. The American Interest, ©July 2011. vol.6, no.6. 11s. [cit. 2015-04-14]. Dostupný z WWW: <<http://www.the-american-interest.com/2011/07/01/reform-school-for-radicals/>>.

THE KINGDOM OF SAUDI ARABIA. *Condemning Extremism and Promoting Moderation*. [online]. Washington DC: Royal Embassy of Saudi Arabia, ©2012. 13s. [cit. 2015-02-05]. Dostupný z WWW: <http://saudiembassy.net/files/PDF/Reports/Condemning_Extremism.pdf>.

ROYAL EMBASSY OF SAUDI ARABIA. *Initiatives and Efforts to Combat Terrorism and Terror Financing* [online]. Washington DC: Royal Embassy of Saudi Arabia, ©2015. 2s. [cit. 2015-04-18]. Dostupný z WWW: <http://www.saudiembassy.net/files/PDF/Fact_Sheet_Initiatives_and_Efforts_to_Combat_Terrorism_and_Terror_Financing.pdf>.

SAUDI ARABIA. GENERAL DIRECTORATE OF INVESTIGATION, Ministry of Interior. *Wanted Terrorists*. [online]. Riyadh: Ministry of Interior, © 2015 [cit. 2015-01-05]. Dostupný z WWW: <http://www.moi.gov.sa/wps/portal/!ut/p/b1/04_SjzQ0NzU2MTEyMTbVj9CPykssy0xPLMnMz0vMAfGjzOLd_cKCjd09jA0N3DxdDTwDPb28jN3DjJ19zPSDU_P0c6McFQGHoypv/?WCM_GLOBAL_CONTEXT=/moi+diwan/moi+home+content/all+about+moi/ministry+address/moi_ministry_s+address_default_en>.

SHANAHAN, Timothy. *Betraying a Certain Corruption of Mind: How (and how not) to define „terrorism“*. [online]. Critical Studies on Terrorism, ©2010. vol.2, no.2. s.173-190. [cit. 2015-05-02]. Dostupný z WWW: <<http://www.tandfonline.com.ezproxy.is.cuni.cz/doi/pdf/10.1080/17539150903306139>>.

TORELLI, Stefano, M. *Jihadism and Counterterrorism Policy in Algeria: New Response to New Challenges*. [online]. Terrorism Monitor Volume, ©2013. vol. 19, no.11. 4s. [cit. 2015-04-21]. Dostupný z WWW : <http://www.jamestown.org/programs/tm/single/?tx_ttnews%5Btt_news%5D=41501&cHash=ce086e537a4f60c7575d3bd50d85de17#.VT08uqa-ugc>.

US DEPARTMENT OF STATE. *Country Reports on Terrorism*. [online]. Washington DC: US Department of State, ©2013 [cit 2015-01-05]. Dostupný z WWW: <<http://www.state.gov/j/ct/rls/crt/2013/224823.htm>>.